

Briselē, 24.2.2021.
COM(2021) 82 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Ceļā uz klimatnoturīgu Eiropu: jaunā ES Klimatadaptācijas stratēģija

{SEC(2021) 89 final} - {SWD(2021) 25 final} - {SWD(2021) 26 final}

1. KLIMATA PĀRMAIŅU IETEKMES REALITĀTE: JĀRĪKOJAS TAGAD

Klimata pārmaiņas notiek jau tagad, tāpēc mums nākotne jāveido noturīgāka. Pasaulē nupat kā noslēgusies karstākā jebkad reģistrētā desmitgade, kuras laikā karstākā gada rekords tika pārsniegts astoņas reizes. Cilvēki, planēta un labklājība pret klimata pārmaiņām ir neaizsargāti, tāpēc mums ir jānovērš tas, kam nevar pielāgoties, un jāpielāgojas tam, ko nevar novērst¹. Turklāt mums tas jādara ātrāk, gudrāk un sistēmiskāk. Covid-19 pandēmijas smagās sekas mūsu veselībai un sociāli ekonomiskajai labklājībai ir nepārprotams brīdinājums par briesmām, ko rada nepietiekama sagatavošanās. Ar izvēlēm, ko izdarām šodien, ir jārada labāka pasaule.

Pat tad, ja izdotos pilnīgi apturēt visas siltumnīcefekta gāzu emisijas, tik un tā netiktu novērsta klimata pārmaiņu ietekme, kas novērojama jau tagad. Pat ja pasaules un Eiropas centieni samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas izrādīsies rezultatīvi, šī ietekme turpināsies vēl desmitiem gadu. Pat krasiem un īslaicīgiem emisiju samazinājumiem, piemēram, tiem, kurus izraisīja 2008. gada finanšu krīze vai ekonomikas traucējumi Covid-19 pandēmijas dēļ, ir nebūtiska ietekme uz globālās sasilšanas vispārējo trajektoriju. Nozīmīgas starptautiskas apņemšanās panākt klimatneitralitāti palielina optimistiskākā scenārija īstenošanās varbūtību, taču, pat ja tā notiks, joprojām būs vajadzīgi ievērojami adaptācijas centieni.

Ekstrēmi klimata un laikapstākļu notikumi kļūst aizvien biežāki un smagāki². Pēdējos divos gadu desmitos dabas katastrofu skaits un to radītais kaitējums ir ievērojami palielinājies³. Šie ekstrēmie notikumi izpaužas dažādi — no vēl nepieredzētiem meža ugunsgrēkiem un karstuma viļņiem aiz Ziemeļu polārā loka līdz postošiem sausuma periodiem Vidusjūras reģionā, no viesuļvētrām, kas plosās ES tālākajos reģionos, līdz mežiem, ko iznīcina nepieredzēti mizgraužu uzbrukumi Centrāleiropā un Austrumeiropā. Tikpat postošas ilgtermiņā ir lēnas norises, piemēram, pārtuksnešošanās, biodaudzveidības izzušana, zemes un ekosistēmu degradācija, okeānu paskābināšanās vai jūras līmeņa celšanās.

Klimata pārmaiņu ietekmei ir tālejošas sekas gan Savienībā, gan ārpus tās. Ūdens trūkums ES ir ietekmējis dažādu saimniecisko darbību, piemēram, lauksaimniecību, akvakultūru, tūrisma, elektrostaciju dzesēšanu un kravu pārvadāšanu pa upēm. Tas ietekmē ne tikai ekonomiku, bet arī eiropiešu veselību un labbūtību, jo viņi arvien biežāk cieš no karstuma viļņiem (pasaules mērogā nāvējošākā katastrofa 2019. gadā bija Eiropas karstuma vilnis, kurā dzīvību zaudēja 2500 cilvēku). Tas turklāt apdraud nodrošinātību ar pārtiku, saasina pastāvošo sociālo nevienlīdzību un apdraud kultūras mantojumu. ES jau tagad skar un nākotnē arvien vairāk skar klimata pārmaiņu ietekme ārpus Eiropas, kam būs netiešas un lavīnveida sekas uz tirdzniecību vai migrāciju. Tas nozīmē, ka starptautiskā klimatnoturība⁴ ir ne tikai solidaritātes, bet arī atvērtas stratēģiskās autonomijas un ES un dalībvalstu interešu jautājums.

¹ Pielāgošanās jeb adaptācija ir process, kurā pielāgojas faktiskajam vai paredzamajam klimatam un tā ietekmei ([IPCC AR5](#)). Tā ir nevis vienreizēja ārkārtas reaģēšana, bet gan proaktīvu pasākumu kopums, kas palīdzēs risināt savstarpēji saistītas problēmas, kādas ir apdraudējumi (piem., sausums, jūras līmeņa celšanās), pakļautība riskam (piem., mazāk ūdens dienvidos) un neaizsargātība (piem., nabadzība vai izglītības trūkums). Sarežģījumus (un briesmas) rada kritiskie punkti (t. i., klimata pārmaiņu tempa sliekšņpunkti), piemēram, mūžīgā sasaluma kušana, jūras ledus zudumi vai mežu masveida iznīkšana.

² <https://www.eea.europa.eu/highlights/soer2020-europes-environment-state-and-outlook-report>.

³ <https://www.undrr.org/news/drrday-un-report-charts-huge-rise-climate-disasters>.

⁴ Attiecībā uz saikni starp adaptāciju un noturību sk. [IPCC](#).

Ekonomiskie zaudējumi, ko izraisa biežāki ar klimatu saistīti ekstrēmi notikumi, palielinās. ES šie zaudējumi jau ir vidēji vairāk nekā 12 miljardi EUR gadā. Piesardzīgas zemākās robežas aplēses liecina, ka tad, ja pašreizējā ES ekonomika tiktu pakļauta globālajai sasīšanās par 3 °C salīdzinājumā ar pirmsindustriālā laikmeta līmeni, tās ikgadējie zaudējumi sasniegtu vismaz 170 miljardus EUR (1,36 % no ES IKP⁵). Lēni norisošā jūras līmeņa celšanās rada arvien lielākas bažas piekrastes zonām, kas saražo aptuveni 40 % no ES IKP un ir mājvieta aptuveni 40 % ES iedzīvotāju. Zaudējumu sadalījums ir nevienlīdzīgs, un vairāk cieš reģioni, kas jau saskaras ar tādām problēmām kā lēna izaugsme un augsts jauniešu bezdarba līmenis.

Eiropa ir apņēmusies pilna klimata pārmaiņu problēmu risināt. ES ir apņēmusies līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitāti un sasniegt vērienīgāku emisiju samazināšanas mērķrādītāju, proti, līdz 2030. gadam panākt samazinājumu par vismaz 55 % salīdzinājumā ar 1990. gadu. Ārkārtas situāciju klimata jomā ir atzinis Eiropas Parlaments, vairākas dalībvalstis un vairāk nekā 300 pilsētu. Eiropadome ir secinājusi, ka klimata pārmaiņas ir “eksistenciāls drauds”. ES apstiprināja 2020. gada Līderu solījumu dabai⁶ ar mērķi kopīgi vērsties pret klimata un biodaudzveidības krīzēm. Tas, ka zaļā pārkārtošanās ir fokusā Atveseļošanas un noturības mehānismā un nākamās paaudzes kohēzijas politikas programmās, paver iespēju intensīvāk investēt sākumposmā un īstenot reformas, kas var palīdzēt palielināt noturību pret klimata satricinājumiem, kā arī paātrināt ekonomikas dekarbonizāciju. Kas attiecas uz privāto sektoru, satvaru klimatnoturīgu investīciju veicināšanai nodrošinās ES ilgtspējīgu darbību taksonomija. Individuālā līmenī vairāk nekā 93 % Eiropas iedzīvotāju uzskata, ka klimata pārmaiņas ir nopietna problēma, un 70 % piekrīt, ka pielāgoties klimata pārmaiņām ir labi.

Adaptācijas nozīmīgums arvien vairāk tiek atzīts globālā mērogā, taču vairākos ziņojumos ir uzsvērts, ka gatavība nav pietiekama⁷. Ekstrēmi laikapstākļu notikumi un to ietekme gandrīz pastāvīgi tiek atspoguļoti plašsaziņas līdzekļos, un to klimata pārmaiņu iespaidā palielinātā intensitāte un biežums ir viens no galvenajiem tematiem pasaules publiskajā dienaskārtībā. Globālā Adaptācijas komisija izcēla adaptācijas risinājumus kā tādus, ko nenāksies nožēlot, t. i., uz kuriem ir vērts tiekties neatkarīgi no tā, kā galu galā izvērtīsies situācija klimata jomā. Proti, tie rada vairākus papildu ieguvumus, jo īpaši dabā balstītiem risinājumiem un katastrofu riska novēršanai, un sniedz trīskāršu adaptācijas atdevi — cilvēku, dabas un materiālo zaudējumu nepieļaušana, ekonomisku ieguvumu radīšana, mazinot riskus, palielinot produktivitāti un stimulējot inovāciju, un sociāli, vidiski un kultūras ieguvumi.

1. ierāmējums. Piemērs par sausumu

Klimata pārmaiņu dēļ daudzi Eiropas reģioni jau tagad piedzīvo biežākus, smagākus un ilgstošākus sausuma periodus. Sausumam⁸ var būt lavīnveida ietekme, piemēram, tā iespaidā pazeminās ūdens līmenis upēs un pazemes ūdeņu daudzums, tiek kavēta koku un kultūraugu augšana, palielinās kaitēkļu uzbrukumi un izceļas savvaļas ugunsgrēki. Eiropā lielākā daļa zaudējumu, ko izraisa sausums (aptuveni 9 miljardi EUR gadā), skar lauksaimniecību, enerģētikas nozari un sabiedrisko ūdensapgādi. Ekstrēmais sausums Rietumeiropā un Centrāleiropā 2018., 2019. un 2020. gadā radīja ievērojamus zaudējumus. Piemēram,

⁵ <https://ec.europa.eu/jrc/en/peseta-iv/economic-impacts>.

⁶ <https://www.leaderspledgefornature.org/>.

⁷ 2020. gada ziņojums par adaptācijas nepietiekamību, Globālās Adaptācijas komisijas ziņojumi “Jāpielāgojas tagad!” un “Situācija un tendences adaptācijas jomā 2020”.

⁸ Sausums ir *neierasts* un *īslaicīgs* ūdens pieejamības trūkums neatkarīgi no tā, vai tas ir atmosfēras, virszemes vai pazemes ūdens.

2018. gadā vien lauksaimniecībai radīto zaudējumu apmērs sasniedza aptuveni 2 miljardus EUR Francijā, 1,4 miljardus EUR Nīderlandē un 770 miljonus EUR Vācijā. Ja temperatūra globālās sasilšanas dēļ paaugstināsies par 3 °C, sausums būs novērojams divreiz biežāk un absolūtie sausuma izraisītie zaudējumi Eiropā palielināsies līdz 40 miljardiem EUR gadā, visvairāk ietekmējot Vidusjūras un Atlantijas okeāna reģionu⁹.

ES uz sausumu var reaģēt, īstenojot īstermiņa ārkārtas pasākumus ar Savienības civilās aizsardzības mehānismu un ES mēroga agrinās brīdināšanas sistēmām. Dalībvalstis īsteno upju baseinu integrētu apsaimniekošanu, piemērojot Ūdens pamatdirektīvu, un dažas ir pieņēmušas sausuma pārvaldības plānus attiecībā uz mazāk aizsargātiem upju baseiniem. Ņemot vērā, ka ilgākā termiņā skarti varētu tikt gandrīz visi upju baseini, ir vajadzīgi organizatoriski un tehniski adaptācijas risinājumi. Lauksaimniecībā tas nozīmē ilgtspējīgu ūdens (atkal-)izmantošanu, augsnes pārvaldību un augu segu, pret sausumu noturīgus kultūraugus, vertikālo lauksaimniecību vai pat zemes izmantojuma plānošanu cietušās teritorijās un to atjaunošanu. Enerģētikas un transporta nozarē tas nozīmē sagatavošanos traucējumiem noteiktos ūdensceļos, kuros notiek kravu pārvadājumi, hidroenerģijas ražošanā vai elektrostaciju dzesēšanā¹⁰. Kas attiecas uz dzeramo ūdeni, ir jāveicina ūdens taupīšana dzīvojamajā sektorā vai jāveido papildu apgādes un glabāšanas infrastruktūra.

2. DARĪT EIROPAS SAVIENĪBU KLIMATNOTURĪGU

Eiropas zaļais kurss — ES izaugsmes stratēģija ilgtspējīgai nākotnei — ir balstīts uz izpratni, ka zaļā pārveide ir izdevība un ka bezdarbība maksā dārgi. Tas apliecina ES līderību centienos novērst vispesimistiskāko scenāriju, tai uzņemoties virzīties uz klimatneitralitāti, un labāk sagatavoties — tajā norādīts uz vērienīgākiem adaptācijas pasākumiem, kuros tiks izmantotas ES 2013. gada ES Pielāgošanās stratēģijas¹¹ iestrādes.

Ilgtērmiņa redzējums ir tāds, ka 2050. gadā Eiropa būs klimatnoturīga sabiedrība, kas būs pilnībā pielāgojusies nenovēršamajai klimata pārmaiņu ietekmei. Tas nozīmē, ka līdz 2050. gadam, kad mēs plānojam sasniegt klimatneitralitāti, mēs būsīm nostiprinājuši pielāgotiesspēju un līdz minimumam samazinājuši neaizsargātību pret klimata pārmaiņu ietekmi atbilstoši Parīzes nolīgumam un ierosinātajam Eiropas Klimata aktam¹².

Priekšlikums Eiropas Klimata aktam liek pamatus vērienīgākām iecerēm un rīcībpolitikas saskaņotībai adaptācijas jomā. Tas nosaka satvaru klimatneitralitātes panākšanai un adaptācijas ieceru vērienu līdz 2050. gadam, starptautisko kopīgo redzējumu par rīcību (t. i., globālo adaptācijas mērķi, kas noteikts Parīzes nolīguma 7. pantā, un 13. ilgtspējīgas attīstības mērķi) integrējot ES tiesībās. Priekšlikums ES un dalībvalstīm uzliek pienākumu panākt pastāvīgu progresu pielāgotiesspējas kāpināšanā, noturības stiprināšanā un klimatiskās neaizsargātības mazināšanā. Jaunā adaptācijas stratēģija rāda ceļu un dod risinājumus, kas pavērs iespēju šo progresu tiešām panākt. Ņemot vērā adaptācijas rīcībpolitikas sistēmiskumu, adaptācijas pasākumi tiks īstenoti integrēti ar citām Eiropas zaļā kursa iniciatīvām, tādām kā Biodaudzveidības stratēģija, Renovācijas viļņa iniciatīva, stratēģija “No lauka līdz galdam”, Aprites ekonomikas rīcības plāns, Nulles piesārņojuma rīcības plāns, Meža stratēģija, Augsnes stratēģija, Viedas un ilgtspējīgas mobilitātes stratēģija un Atjauninātā ilgtspējīga finansējuma stratēģija.

⁹ PESETA IV ziņojums <https://ec.europa.eu/jrc/en/peseta-iv/droughts>.

¹⁰ <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/water-energy-nexus-europe>.

¹¹ “Pielāgošanās klimata pārmaiņām: ES stratēģija”, COM(2013) 216 final.

¹² Eiropas Klimata akts, COM/2020/80 final.

ES šajos gados jau ir rīkojusies, lai palielinātu savu noturību saskaņā ar 2013. gada Pielāgošanās stratēģiju¹³. Katrai dalībvalstij tagad ir nacionālā adaptācijas stratēģija vai plāns; adaptācija ir integrēta ES rīcībpolitikās un ilgtermiņa budžetā, un platforma *Climate-ADAPT*¹⁴ ir kļuvusi par svarīgu atsaucē avotu zināšanām par adaptāciju. Globālā Adaptācijas komisija ES ir atzinusi par celmlauzi klimatiskā riska apsvērumu integrēšanā lēmumu pieņemšanā¹⁵. Šī jaunā stratēģija ir balstīta uz minēto pieredzi, tā palielina ieceru vērīgumu un paplašinās, lai aptvertu jaunas jomas un prioritātes.

Dalībvalstis arī turpmāk būs galvenās partneres īstenošanā, un vērienīgāka un proaktīvāka ES līmeņa rīcība tām palīdzēs apmierināt savas adaptācijas vajadzības. Vajadzību pēc plašāka ES līmeņa atbalsta apliecina pievienotais ietekmes novērtējums¹⁶. Pat ja adaptācijas problēmas ir lokālas un specifiskas, risinājumi bieži vien ir plaši pārnesami un piemērojami reģionālā, nacionālā vai starptautiskā mērogā. Bieži vien klimata pārmaiņu ietekmei ir izteikta pārrobežu dimensija (piem., Arktika, makroreģioni vai upju baseini) vai starptautiska dimensija (ES tālākie reģioni un aizjūras zemes un teritorijas), un pastāv ES specifiska ietekme uz vienoto tirgu. Lai izdotos taisnīgi un godīgi panākt izturēspēju, dalībvalstīm gan savstarpēji, gan iekšēji jārīkojas solidāri. Komisija cieši sadarbosies ar dalībvalstīm šīs stratēģijas īstenošanā, lai labāk saskaņotu starptautisko un ES adaptācijas rīcību. No tā iegūs arī reģionālā un vietējā līmeņa adaptācija, savukārt Eiropas Klimata pakts¹⁷ iespēcinās rīkoties arī individuāli, kas būs svarīgs adaptācijas stratēģijas veiksmes priekšnoteikums¹⁸.

Nemot vērā adaptācijas problēmas apmēru, centieniem jārit visas valdības un visas sabiedrības mērogā. Ir svarīgi, lai privātais un publiskais sektors sadarbotos ciešāk, jo īpaši attiecībā uz adaptācijas finansēšanu. Šī stratēģija ar savu mērķtiecīgumu un rīkiem, ko tā nodrošina, atbalstīs privāto sektoru risku apzināšanā un investīciju novirzīšanā uz rīcību adaptācijas un noturības jomā (un maladaptācijas novēršanā). Piedāvājot risinājumus, kas dod iespēju konkrētā rīcībā realizēt augošo informētību par klimata pārmaiņu ietekmi (piemēram, nefinansiālās informācijas atklāšanas pienākumi, ES ilgtspējīgu darbību taksonomija un Atjauninātā ilgtspējīga finansējuma stratēģijai), tā palīdzēs lieliem uzņēmumiem, MVU, vietējām administrācijām, sociālajiem partneriem un sabiedrībai. Tā arī palīdzēs kļūdaino pieņēmumu, ka adaptācija nozīmē tikai izmaksas, — tā ir ieguldījums.

Stratēģijas mērķis ir īstenot 2050. gada redzējumu par klimatnoturīgu Savienību, padarot adaptāciju viedāku, sistēmiskāku un ātrāku un pastiprinot starptautisko rīcību. Tas nozīmē labākas zināšanas un datus visā rīcībpolitikas ciklā, atbalstu rīcībpolitiku izstrādei un klimatisko risku pārvaldībai visos līmeņos un paātrinātu adaptācijas rīcību kopumā. Ar jauno stratēģiju Komisija sniedz savu ieguldījumu Eiropas klimatnoturībā. Pilnīgi īstenojot stratēģijas darbības, Eiropa spētu daudz veiksmīgāk vērsties pret klimata pārmaiņu ietekmi jau līdz 2030. gadam. Tas nozīmētu adaptācijas izpratnes un tās plānošanas izplatīšanu līdz ikvienai vietējai iestādei, uzņēmumam un mājsaimniecībai, adaptācijas sekmīgu īstenošanu attiecībā uz visvairāk skartajām grupām un globālu līderību tādās jomās kā klimatiskie pakalpojumi, klimatrošināšana vai dabā balstīti risinājumi.

2.1. Viedāka adaptācija: zināšanu uzlabošana un nenoteiktības pārvaldība

¹³ ES Pielāgošanās stratēģijas izvērtējums, [SWD/2018/461 final](#).

¹⁴ <https://climate-adapt.eea.europa.eu/>.

¹⁵ <https://gca.org/reports/adapt-now-a-global-call-for-leadership-on-climate-resilience/>.

¹⁶ SWD(2021) 25 un SWD(2021) 26.

¹⁷ <https://europa.eu/climate-pact>.

¹⁸ Tam, lai veicinātu informētību par adaptāciju visos līmeņos, varēs izmantot gaidāmo konferenci par Eiropas nākotni.

Neraugoties uz progresu, mūsu zināšanas par adaptāciju joprojām ir ļoti nepilnīgas. Klimata pārmaiņas izpaužas kā liels skaits apdraudējumu, kas ietekmē gandrīz visas nozares. Tāpēc rezultatīvas rīcības īstenošanai ir vajadzīga plaša zināšanu bāze. Tā ietver nenoteiktību, kas saistīta ar to, cik ātri un cik lielā mērā klimats mainīsies un kā ietekmēs dabas un cilvēkradītās sistēmas un rīcībpolitiku un pasākumu iedarbīgumu. Palielinās vajadzība pieejamo apjomīgo klimata informāciju pārvērst pielāgotos, lietotājdraudzīgos rīkos. Mums ir jāpaplašina adaptācijas zināšanu robežas un jāiegūst labāki ar klimatu saistīti dati lielākā apjomā, jo īpaši dati par ekonomiskajiem zaudējumiem. Turklāt mums tas viss ir jāsavieno vienā kopumā.

2.1.1. Paplašināt adaptācijas zināšanu robežas

Lēmumu pieņemšanu un rīcību apstākļos, kad pastāv klimatiska nenoteiktība, var atvieglot, lēmumus balstot uz jaunākajām zinātnes atziņām. Mums jau ir pietiekami stabila zināšanu bāze rīcībai, taču vēl jāvairo zināšanas par adaptāciju, tās izmaksām, ieguvumiem un distributīvo ietekmi. Turklāt mums ar zinātnes palīdzību jāvairo izpratne par saikni starp klimata apdraudējumiem un sociālekonomisko neaizsargātību un nevienlīdzību. Mums jāizstrādā iedarbīgi un iekļaujoši pārvaldības mehānismi, kas nodrošina dialogu starp rīcībpolitikas veidotājiem un zinātniekiem, piemēram, izmantojot reizi divos gados notiekošo Eiropas Klimatadaptācijas konferenci. ES ir piemērotā situācijā, lai to veicinātu, balstoties uz savu pieredzi ar pētniecības un inovācijas pamatprogrammām, Kosmosa programmu un Savienības civilās aizsardzības mehānismu. Būs vajadzīgi nozīmīgi sasniegumi, piemēram, modelēšanā, lai varētu precīzāk prognozēt nākotnes zaudējumus un pielāgot adaptācijas pasākumus, izpratnē par ietekmi uz veselību, lavīnveida ietekmi, ko rada vienlaicīga vai secīga klimatiskā ietekme, vai Zemes sistēmu kritiskajiem punktiem¹⁹.

Būtiska nozīme zaļā kursa adaptācijas mērķu sasniegšanā ir digitālajai pārveidei. Visi dati no ES zinātniskajām bākām, piemēram, *Copernicus*²⁰ un Eiropas Jūras novērojumu un datu tīkla²¹, ir brīvi un atklāti pieejami visiem lietotājiem visā pasaulē. *Copernicus* klimata pārmaiņu uzraudzības pakalpojums turpinās palielināt datu izmantojamību un tālāk izstrādās tādus pakalpojumus kā ekstrēmu notikumu attiecināmības pakalpojumi²². Mums jāveicina jaunāko digitālo tehnoloģiju un klimatisko pakalpojumu izmantošana lēmumu pieņemšanā (piemēram, tālizpēte, viedās meteoroloģiskās stacijas, mākslīgais intelekts un augstas veiktspējas datošana). Jauniem instrumentiem, piemēram, “Galamērķis Zeme” un “Digitālie dvīņi”²³, ir liels potenciāls sekmēt mūsu izpratni par pašreizējo un turpmāko klimata pārmaiņu ietekmi gan planētas, gan vietējā mērogā. Tiks vēl vairāk stiprināti arī okeānu mērījumi un novērošana.

Mums ir labāk jāizprot mijiedarbība starp klimata pārmaiņām, ekosistēmām un to pakalpojumiem. Gaidāms, ka šajā gadsimtā Eiropas Savienības zemes teritorijās, arī aizsargājamās teritorijās, būtiski mainīsies sauszemes ekosistēmas un veģetācijas veidi. Papildu noslogojums ekosistēmām būs ūdens cikla un temperatūras izmaiņas vai jūras līmeņa celšanās. Paredzams, ka šajā gadsimtā okeāni piedzīvos nepieredzētus apstākļus ar paaugstinātām temperatūrām, tālāku paskābināšanos un skābekļa daudzuma samazināšanos.

¹⁹ <https://media.nature.com/original/magazine-assets/d41586-019-03595-0/d41586-019-03595-0.pdf>.

²⁰ Programma *Copernicus* ir viena no ES pamatprogrammām. Ar zemes, jūras, klimata pārmaiņu un atmosfēras monitoringu tā nodrošina pilnīgu un atvērtu bezmaksas piekļuvi plašam Zemes novērojumu un sauszemes datu portfelim, kā arī produktiem un pakalpojumiem.

²¹ <https://emodnet.eu/en>.

²² Lai saprastu, cik lielā mērā ekstrēmi laikapstākļu un klimata notikumi var būt saistāmi ar klimata pārmaiņām, sk. [C3S](#).

²³ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/destination-earth-destine#Digital-twins>.

Mums ir vajadzīga zinātnē balstīta, stabila ekosistēmu atjaunošana un pārvaldība, kas palīdz minimalizēt riskus, uzlabo noturību un arī turpmāk nodrošina svarīgus ekosistēmu pakalpojumu un īpašības — pārtikas nodrošinājumu, gaisa un ūdens attīrīšanu, pretplūdu aizsardzību, biodaudzveidību un klimata pārmaiņu mazināšanu jeb mitigāciju.

Komisija veiks šādus pasākumus:

- *palīdzēs rast trūkstošās zināšanas par klimata pārmaiņu ietekmi un noturību, arī attiecībā uz okeāniem, ar programmām “Apvāršnis Eiropa”, “Digitālā Eiropa”, Copernicus un EMODnet;*
- *uzlabos situāciju adaptācijas modelēšanas, riska novērtēšanas un pārvaldības rīku jomā, virzoties uz modelēšanu aktīvu līmenī.*

2.1.2. Labāki klimatisko risku un zaudējumu dati lielākā apjomā

Lai palielinātu klimatisko risku novērtējuma precizitāti, ir vajadzīgi dati par riskiem un zaudējumiem, kas saistīti ar klimatu²⁴. Ikvienu jaunu investīciju un rīcībpolitikas lēmumu vajadzētu pieņemt klimatiski informēti un atbilstoši nākotnes situācijai — gan mājtsaimniecībām, kas renovē mājokļus, gan MVU, kas sāk darījumdarbību neaizsargātā teritorijā, lielākiem uzņēmumiem, kas pārvalda piegādes ķēdes, bankām, kas piekrīt jauniem aizdevumiem, un pilsētām, kas plāno zonējumu. Patlaban dati, kas kvantificē katastrofu radītos zaudējumus, ir neapmierinoši — tie bieži vien netiek reģistrēti un/vai pēc to apkopošanas tiem nevar piekļūt pieejamos formātos un datubāzēs.

Lai izvairītos no “klimatiski aklu” lēmumu pieņemšanas, būtu visaptveroši un saskaņoti jāreģistrē, jāvāc un jākopīgo dati gan no privātā, gan no publiskā sektora. Komisija atbalstīs kopīgus noteikumus un specifikācijas ar klimatu saistīto zaudējumu un fizisko klimatisko risku datu reģistrēšanai un vākšanai un atbalstīs šādu publiskā un privātā sektora datu centralizētu reģistrēšanu ES līmenī ar Riska datu centru²⁵. Tā mudinās nacionālā līmenī izmantot publiskā un privātā sektora partnerību brīvprātīgu pieeju zaudējumu datu vākšanai un kopīgošanai, balstoties uz ciešāku sadarbību ar dalībvalstīm, pilsētām un nozari. Komisija turklāt precizēs, kādi dati vajadzīgi, un kopā ar nozari pētīs, kā vislabāk savākt visaptverošus un saskaņotus datus no apdrošinātājiem, attiecīgā gadījumā pilnvarojot Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestādi (EAAPI).

Komisija palīdzēs ieinteresētajām personām piekļūt klimatisko risku un zaudējumu datiem. *INSPIRE* direktīvas izskatīšana 2021. gadā iniciatīvas *GreenData4All* ietvaros sniedz iespēju pārskatīt tiesību aktus tā, lai tie aptvertu vidisko un klimatisko katastrofu radīto zaudējumu datus, tādējādi paplašinot publiskās piekļuves mērogu. Klimatisko katastrofu radīto zaudējumu datus varētu arī uzskatīt par augstvērtīgām datu kopām Atvērto datu un publiskā sektora informācijas atkalizmantošanas direktīvas īstenošanas akta nākamajās pārskatīšanās. Tāpat, ciktāl iespējams, tiks darīti pieejami dati, kas savākti publiskā un privātā sektora partnerībās.

²⁴ Piemēram, par publiskajiem un privātajiem zaudējumiem, ko izraisa klimatiskā ietekme, piemēram, dzīvības zaudēšanu, kaitējumu infrastruktūrai vai komerciālām darbībām. Te ietilpst arī izmaksas, kas saistītas ar ārkārtas reaģēšanu un atgūšanu aktīvu līmenī un dažādos administratīvos līmeņos. [Klimata riska un zaudējumu datu reģistrēšana un kopīgošana](#) atbalsta darbu [Sendai ietvarprogrammā katastrofu riska mazināšanai](#).

²⁵ <https://drmkc.jrc.ec.europa.eu/risk-data-hub#/>.

Komisija veiks šādus pasākumus:

- *veicinās un atbalstīs sava Riska datu centra izmantošanu nolūkā saskaņot visaptverošu un granulāru klimatisko risku un zaudējumu datu reģistrēšanu un vākšanu un mudinās nacionāla līmeņa publiskā un privātā sektora partnerības šādus datus vākt un kopīgot;*
- *kopā ar EAAPI un nozari izpētīs, kā vislabāk uzlabot vienveidīgu un visaptverošu datu vākšanu par apdrošinātiem zaudējumiem, un EAAPI pēc vajadzības pilnvaros;*
- *paplašinās vidiskās informācijas publiskas pieejamības tvērumu INSPIRE direktīvā tā, lai tā ietvertu klimatisko risku un zaudējumu datus.*

2.1.3. Padarīt Climate-ADAPT par Eiropas autoritatīvāko adaptācijas platformu

Aizvien lielāka loma lēmumu pieņemšanā par adaptācijas pasākumiem ir klimata zināšanu platformām. *Climate-ADAPT* ir jau iedibināts atsauces rīks un zināšanu resurss, kas tiek pakāpeniski paplašināts, piemēram, ar piekļuvi *Copernicus* datiem²⁶. Tomēr mums vairāk tajā jāiegulda, lai paplašinātu tā spējas, lietotāju un ieguldītāju bāzi, tvērumu un ietekmi²⁷. Tas veicinās zināšanu, labas prakses un risinājumu apmaiņu, cita starpā no ES finansētiem projektiem, uzrunājot un iesaistot arvien plašāku lietotāju tīklu. Tas arī vāks un apstrādās datus no visiem relevantajiem avotiem un vēlāk sagatavos kvalitatīvu informāciju. Tiks tālāk attīstītas saites ar starptautiskām, nacionālām un subnacionālām adaptācijas platformām, kā arī saikne un sadarbība ar relevantiem klimatiskās ietekmes resursiem²⁸.

Mums ir vajadzīga dziļāka izpratne par klimatiskajiem riskiem veselībai un lielāka spēja pret tiem vērsties. Ar klimata pārmaiņām saistīti veselības apdraudējumi palielinās; tie ir nopietni, un pret tiem var vērsties tikai ar pārrobežu rīcību. To vidū ir nāves gadījumi un problēmas, ko izraisa karstums, plūdi vai meža ugunsgrēki, kā arī infekcijas slimību un alergēnu parādīšanās un izplatība, kas saistīta ar vektoru un patogēnu ģeogrāfisko pārvietošanos²⁹. Klimata pārmaiņas turklāt arvien vairāk apdraudēs sabiedrības veselības sistēmu spēju sekmīgi darboties, piemēram, attīstīt spējas Eiropā iepriekš nezināmu slimību apkarošanai. Komisija, balstoties uz pieeju “Viena veselība”, apkopos un savienos datus, rīkus un speciālās zināšanas, kas vajadzīgi, lai paziņotu, monitorētu, analizētu un novērstu klimata pārmaiņu ietekmi uz cilvēka veselību.

Komisija veiks šādus pasākumus:

- *atjauninās un paplašinās Climate-ADAPT kā klimata pārmaiņu ietekmes un adaptācijas zināšanu avotu, cita starpā apvienojot dažādus informācijas avotus, un kā monitoringa un ziņošanas mehānismu;*
- *Climate-ADAPT ietvaros izveidos Eiropas Klimata un veselības observatoriju.*

²⁶ *Copernicus* sava [ārkārtas situāciju pārvaldības pakalpojuma](#) paspārnē apvieno Eiropas Meža ugunsgrēku informācijas sistēmu, Eiropas Sausuma novērošanas centru un [Eiropas Plūdu apzināšanas sistēmu](#).

²⁷ Par pamatu ņemot tā padziļināto izvērtējumu: <https://www.eea.europa.eu/publications/sharing-adaptation-information-across-europe>.

²⁸ Piemēram, [Mežu informācijas sistēma Eiropai](#), [ES Augsnes observatorija](#), [Eiropas Bioloģiskās daudzveidības informācijas sistēma](#), [Eiropas Sausuma novērošanas centrs](#), [Biodaudzveidības zināšanu centrs](#), [ES Zemes novērojumu zinātniskais centrs](#).

²⁹ <https://www.eea.europa.eu/publications/healthy-environment-healthy-lives>.

2.2. Sistēmiskāka adaptācija: atbalsts rīcībpolitiku izstrādei visos līmeņos un nozarēs

Klimata pārmaiņu ietekme ir tik visaptveroša, ka mums uz tām jāreaģē sistēmiski. Komisija turpinās klimatnoturības apsvērumus aktīvi integrēt visās relevantajās rīcībpolitikas jomās, kas attiecas gan uz publisko, gan privāto sektoru. Integrācija aptvers ne tikai nozares, kas noteiktas par mērķnozarēm ES 2013. gada Pielāgošanās stratēģijā, kurā iekļauta lauksaimniecība, infrastruktūra un apdrošināšana. Tā atbalstīs adaptācijas stratēģiju un plānu tālāku izstrādi un, pats svarīgākais, īstenošanu visos pārvaldes līmeņos. Šajā sistēmiskajā pieejā ir trīs transversālas prioritātes — adaptācijas integrēšana makrofiskālajā rīcībpolitikā, dabā balstīti adaptācijas risinājumi un vietēji adaptācijas pasākumi.

2.2.1. Uzlabot adaptācijas stratēģijas un plānus

Adaptācijas stratēģijām visos līmeņos jābūt iedarbīgām un balstītām uz jaunākajām zinātnes atziņām. Adaptācijas stratēģijas arī turpmāk būs svarīgi instrumenti. Nacionālajām, reģionālajām un vietējām iestādēm būtu tās jāizstrādā tālāk. Komisija piedāvā atbalstu administratīvās spējas veidošanai dalībvalstīs ES klimataadaptācijas rīcībpolitiku īstenošanai ar sava tehniskā atbalsta instrumenta starpniecību. Komisija un iesaistītās valstis un reģioni arī sekmēs sadarbību pāri robežām, īstenojot ES makroreģionālo stratēģiju sadarbības satvarus³⁰ un jūras baseinu un citas jūras stratēģijas³¹, *Interreg* finansējuma programmas un sadarbības un tīklošanas iespējas kopējās lauksaimniecības politikas ietvaros. Tas palīdzēs īstenot adaptāciju, pateicoties koordinētām un kopīgām darbībām starp dalībvalstīm un starp ES un trešām valstīm. Komisija turklāt veicinās paraugprakses un risinājumu apmaiņu attiecībā uz kopīgām adaptācijas problēmām starp tālākajiem reģioniem un tālāko reģionu un to kaimiņreģionu starpā. Ziņojot par kopējās zivsaimniecības politikas darbību, Komisija novērtēs, kā tajā ņemta vērā klimataadaptācija.

Lai iegūtu skaidru bāzliniju, pret kuru mērīt adaptācijas progresu, ir vajadzīgs monitorings, ziņošana un izvērtēšana. Īstenošanas regula par enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību³² jau paredz dalībvalstu ziņotās adaptācijas informācijas struktūru, formātu, iesniegšanas procesus un izskatīšanu. Šī stingrā ziņošana turklāt atbalsta nacionālo enerģētikas un klimata plānu īstenošanu, piemēram, ES energoapgādes drošības aizsargāšanā pret klimata pārmaiņu ietekmi. Lai gan, ņemot vērā adaptācijas lokālo specifiku, to bieži vien ir grūti salīdzināt, tomēr salīdzināt var adaptāciju teritorijās, kas šķērso vairākas robežas un kam ir kopēji klimatiskie riski. Šādas teritorijas cita starpā ir upju baseini, kalnaini apvidi vai tālākie reģioni (kas pret klimata pārmaiņām ir it sevišķi neaizsargāti). Komisija turpinās izstrādāt piemērotus rādītājus un noturības novērtējuma satvaru, balstoties uz pieredzi, kas gūta, izstrādājot gatavības rādītājus 2013. gada Adaptācijas stratēģijai, un saskaņā ar darbu, kas norit *UNFCCC* Adaptācijas komitejā.

Lai izvairītos no netīšas pretrunīgas rīcības, adaptācija sistemātiski jāņem vērā rīcībpolitikā saskaņošanā. Attiecīgā gadījumā ES un dalībvalstīm rīcībpolitikas veidošanā būtu jāievēro šādi rīcībpolitikas saskaņotības principi: lai nepieļautu netīšu jaunu pakļautību riskam, jānodrošina, ka, pieņemot regulējumu un piešķirot finansējumu, tiek ņemts vērā katastrofu risks; nostiprinot noturību, prevenciju un gatavību, jāsamazina esošais risks; jāpārvalda atlikušais risks. Šie principi būtu jāintegrē, piemēram, uzaicinājumos iesniegt piedāvājumus un atlases kritērijos ES finansētiem projektiem, kā arī pienācīgi jāņem vērā

³⁰ https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/macro-regional-strategies/.

³¹ https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/sea_basins_lv.

³² Eiropas Komisijas [Īstenošanas regula \(ES\) 2020/1208](#):

rīcībpolitiku izstrādē vispār. Uzlabojot to, kā labāka regulējuma pamatnostādnes un atbalsta instrumenti pievēršas ilgtspējas jautājumiem, kā izziņots paziņojumā par Eiropas zaļo kursu, Komisija gādās par to, lai pienācīgi un samērīgi tiktu ņemti vērā arī klimatadaptācijas jautājumi.

Komisija veiks šādus pasākumus:

- *sekmēs reģionālo un pārrobežu sadarbību un sadarbībā ar dalībvalstīm pilnveidos vadlīnijas par nacionālajām adaptācijas stratēģijām;*
- *ar saskaņotu standartu un rādītāju satvaru modernizēs adaptācijas monitoringu, ziņošanu un izvērtēšanu;*
- *nodrošinās projektu ex ante novērtēšanas rīkus, lai varētu labāk apzināt papildu ieguvumus un pozitīvo ietekmi uz adaptācijas ekonomiku un prevencijas projektiem;*
- *atjauninās savas labāka regulējuma pamatnostādnes un rīkkopu, lai tajās pilnīgāk atspoguļotu klimatisko risku pārvaldības rīcībpolitiku saskaņotības principus.*

2.2.2. Gādāt, lai noturība būtu vietēja, individuāla un taisnīga

Adaptācija ir saknota vietējā līmenī, tāpēc ES atbalstam ir jāpalīdz palielināt vietējo noturību. Ir pieejams aizvien lielāks atbalsts no Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem³³, kopējās lauksaimniecības politikas, LIFE programmas un Atveseļošanas un noturības mehānisma. Komisija atbalstīs klimatadaptācijas datu, digitālo un viedo risinājumu vietēju izmantošanu ar vietējai un reģionālajai specifikai vajadzīgajiem pielāgojumiem. Tam par pamatu tiks izmantotas esošās iniciatīvas un instrumenti, piemēram, EIP-SCC platforma³⁴, programma “Digitālā Eiropa”, “Apvārsnis Eiropa” un “Intelektisko pilsētu izaicinājums”³⁵. Lai iesaistītu individuālus Eiropas iedzīvotājus un viņiem sniegtu iespēju tieši iesaistīties adaptācijā, Komisija, lai viņus informētu, iedvesmotu un savestu kopā, izmantos Eiropas Klimata pakta iniciatīvu un Klimatizglītības koalīciju³⁶.

Lai palīdzētu vietējām un reģionālajām iestādēm, tiks nostiprināts ES un pasaules Pilsētas mēru pakts. Lai palīdzētu tām no plānošanas pāriet pie rīcības, ES izmēģinājuma kārtā izmantos rīcībpolitikas atbalsta mehānismu, lai iestādēm palīdzētu ES Pilsētas mēru pakta ietvaros. Šis mehānisms sniegs tiešu tehnisko palīdzību to adaptācijas stratēģiju un plānu izstrādē un īstenošanā. ES mudinās reģionālās struktūras vēl aktīvāk iesaistīties adaptācijas dienaskārtības noteikšanā ar ES pilsētprogrammas un zivsaimniecības vietējo rīcības grupu starpniecību un iesaistīs Reģionu komitejas pārstāvjus ES Pilsētas mēru pakta ietvaros.

Lai klimatadaptācijas ieguvumi būtu plaši un vienlīdzīgi gūti, noturība katrā ziņā jāpanāk taisnīgi un godīgi. Klimata pārmaiņas Eiropas reģionus un iedzīvotājus skar tieši — piemēram, zūd darbvietas klimata skartās nozarēs, tādās kā lauksaimniecība, zivsaimniecība un tūrisms. Dažādu reģionu un sociālekonomisko grupu nevienlīdzīgā pakļautība klimata

³³ [Galvenokārt izmantojot Kohēzijas fondu](#) un Eiropas Reģionālās attīstības fondu, mazākā mērā — Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai, Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un Eiropas Sociālo fondu.

³⁴ <https://eu-smartcities.eu/>.

³⁵ <https://www.intelligentcitieschallenge.eu/>.

³⁶ https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/european-education-area/education-climate-coalition_lv.

pārmaiņu ietekmei un neaizsargātība pret to jau iepriekš pastāvošo nevienlīdzību un neaizsargātību vēl saasina³⁷. Klimata pārmaiņu ietekme nav neitrāla. Vīriešiem un sievietēm, vecākiem cilvēkiem, personām ar invaliditāti, pārvietotām vai sociāli atstumtām personām ir atšķirīgas pielāgotiespējas. Īstenojot adaptācijas pasākumus, ir jāņem vērā viņu situācija. Ir vajadzīgs arvien lielāks atbalsts izglītībai, apmācībai un pārkvalifikācijas iniciatīvām, kas paver ceļu uz zaļajām darbvietām. ES atbalstīs ilgtermiņa ekonomikas dažādošanas stratēģijas un rīcībpolitikas, kas darba ņēmējiem dod iespēju pārkvalificēties un pāriet uz zaļās izaugsmes nozarēm, vienlaikus gādājot par pietiekamu un kvalificētu darbaspēku. Lai tas izdotos, būs jāgūst labāka izpratne par klimata pārmaiņu ietekmi uz darba ņēmējiem, darba apstākļiem, veselību un drošību un distributīvo ietekmi, kā arī jāiesaista sociālie partneri. Atbalstu var saņemt ar Eiropas Prasmju programmas, Garantijas jauniešiem, Eiropas Sociālā fonda Plus (ESF+) vai Atveseļošanas un noturības mehānisma starpniecību.

Komisija veiks šādus pasākumus:

- *pastiprinās atbalstu vietējās adaptācijas plānošanai un īstenošanai un ieviesīs adaptācijas atbalsta mehānismu ES Pilsētas mēru pakta ietvaros;*
- *atbalstīs darba ņēmēju pārkvalifikāciju taisnīgai noturībai, nodrošinot izglītību un apmācību ar ESF+, Erasmus+ un Eiropas Solidaritātes korpusa starpniecību;*
- *turpinās uzlabot esošo nodarbinātības un sociālās jomas tiesību aktu izpildes panākšanu un attiecīgā gadījumā ierosinās jaunas iniciatīvas, kas palielinātu darba ņēmēju aizsardzību pret klimata pārmaiņu ietekmi.*

2.2.3. Klimatnoturību integrēt nacionālajās fiskālajās sistēmās

Valstu fiskālās sistēmas ES tikai ierobežotā mērā ietver klimata pārmaiņu un dabas katastrofu fiskālos riskus. Atgūšanās un rekonstrukcija pēc ekstrēmiem laikapstākļu notikumiem un lēni norisošiem notikumiem palielinās valstu izdevumus, jo tām cita starpā būs jākompensē neapdrošināti zaudējumi. Ietekme uz ražošanas jaudu var negatīvi iespaidot ekonomikas izaugsmi. Katastrofu riska pārvaldība ietver procesus un instrumentus *ex ante* klimatisko risku novēršanai un *ex post* katastrofu seku mazināšanai. Tas ir jāatspoguļo budžeta plānošanā, pārvaldībā un institucionālajā kārtībā. Katastrofu riska finansēšanu var komplementāri papildināt ar privātā sektora nodrošinātiem riska pārvaldības un riska dalīšanas instrumentiem, kas pielāgoti katastrofu smagumam un biežumam. Ņemot vērā iespējamo ietekmi uz fiskālo stabilitāti, ir jākontrolē arī riski valsts parāda ilgtermiņa atmaksājāmībai.

Lai panāktu makrofiskālo noturību, ticamo klimata pārmaiņu scenāriju kopums jāņem vērā ekonomikas rīcībpolitikās un labi jāizprot katastrofu riska pārvaldība³⁸. Pārdomātos riska novērtējumos būtu jānovērtē ticamo klimata pārmaiņu scenāriju ietekme un varbūtīgums. Savukārt scenāriju analīzes varētu izmantot makroekonomisko mainīgo stresa testos³⁹. Būtu jādara pieejami pamatīgi no dabas riskiem izrietošās galvenās ekonomiskās ietekmes novērtējumi, un aplēses par to fiskālo ietekmi būtu jāatspoguļo budžeta plānošanas procesā. Ja kvantitatīvi katastrofu riska novērtējumi tiktu ņemti vērā budžeta plānošanā,

³⁷ Sk. [EVA ziņojumu](#) *Unequal exposure and unequal impacts* [“Nevienlīdzīga pakļautība riskam un nevienlīdzīga ietekme”].

³⁸ Klimatsensitivitāte ir aplēsts diapazons — ekonomikas rīcībpolitikai jābūt gatavai tam, ka temperatūras pasaulē pie noteikta emisiju daudzuma palielināsies daudz vairāk, nekā likuši gaidīt ticamākie scenāriji. Sk., piem., [CRESCENDO](#).

³⁹ ES globālās pozīcijas atsaucies scenāriji laikam 2040. gadam tiks izstrādāti Komisijas 2021. gada stratēģiskajā prognozēšanas ziņojumā.

līdzekļus būtu vieglāk nodrošināt ātri un atbilstoši vajadzībām. Ar pēckatastrofu ārkārtas situāciju un seku likvidēšanas operācijām var palīdzēt īpaši fondi un instrumenti gan ES, gan nacionālā līmenī, piemēram, ES Solidaritātes fonds⁴⁰. Te katrā ziņā jāpiemēro vismaz princips “atjaunot uzlabojot”. Šo iemaksu pārredzamība var stimulēt adaptāciju un mazināt bezrūpīgas rīcības risku⁴¹.

Klimatadaptācijas un noturības mērķi ir integrēti ES līmeņa centienos atgūties pēc Covid-19 pandēmijas. Atgūšanās atbalstīšana arī turpmāk īstermiņā un vidējā termiņā būs viens no galvenajiem makrofiskālās rīcībpolitikas mērķiem. Izdevumu apmērs un veids (arī no valstu budžetiem) nozīmē, ka “atjaunot uzlabojot” ir vēl svarīgāk. Dalībvalstīm atveseļot ekonomiku un veidot ilgtermiņa noturību palīdzēs Atveseļošanas un noturības mehānisms. Paredzams, ka nacionālie atveseļošanas un noturības plāni atbalstīs investīcijas un reformas, kas palīdzēs uzlabot klimatnoturību visā ES. Vismaz 37 % no plānos paredzētajiem piešķirumiem būtu jānovirza klimatrīcībai, aptverot gan klimata pārmaiņu mazināšanas jeb mitigācijas, gan adaptācijas centienus. Turklāt Atveseļošanas un noturības mehānisms neatbalstīs pasākumus, kas būtiski kaitē videi⁴², arī klimatadaptācijas mērķim.

Komisija veiks šādus pasākumus:

- *izstrādās veidus, kā novērtēt klimatisko risku potenciālo ietekmi uz publiskajām finansēm, izstrādās rīkus un modeļus klimata stresa testiem un iesaistīsies apspriedēs ar dalībvalstīm par to, kā klimata pārmaiņas labāk ņemt vērā nacionālajās ziņošanas un fiskālajās sistēmās;*
- *pētīs un ar dalībvalstīm apspriedīs, kā mīkstināt klimatisko notikumu fiskālo ietekmi un mazināt riskus fiskālajai stabilitātei;*
- *kopā ar dalībvalstīm izpētīt, vai un kādā mērā klimatadaptācijas dimensiju varētu ņemt vērā stabilitātes un konverģences programmās;*
- *gādās par to, lai pēckatastrofu ārkārtas situāciju un seku likvidēšanas operācijas, ko atbalsta Eiropas Savienības Solidaritātes fonds un citi ES fondi, būtu koordinētākas un komplementārākas, tā atbalstot principu “atjaunot uzlabojot”.*

2.2.4. Atbalstīt dabā balstītus adaptācijas risinājumus

Dabā balstītu risinājumu īstenošana plašākā mērogā palielinātu klimatnoturību un palīdzētu virzīties uz vairākiem zaļā kursa mērķiem. Zilzaļās infrastruktūras⁴³ (atšķirībā no pelēkajām) apmierina dažādas vajadzības, ieguldījumus tajās nenāksies nožēlot, turklāt tās vienlaikus sniedz vidiskus, sociālus un ekonomiskus ieguvumus un palīdz veidot klimatnoturību⁴⁴. Piemēram, klimata pārmaiņām izmaksefektīvi pielāgoties palīdzēs mitrāju, kūdrāju, piekrastes un jūras ekosistēmu aizsargāšana un atjaunošana, pilsētu zaļo zonu izveidošana un zaļo jumtu un sienu ierīkošana, mežu un lauksaimniecības zemju ilgtspējīga apsaimniekošana. Ir svarīgi precīzāk kvantificēt to sagādātos ieguvumus un par tiem labāk

⁴⁰ https://ec.europa.eu/regional_policy/lv/funding/solidarity-fund/.

⁴¹ Pēckatastrofas atkopšanās, rehabilitācijas un rekonstrukcijas posmu izmantošana kopienu noturības palielināšanai, fiziskās infrastruktūras atjaunošanā un iztikas līdzekļu, ekonomikas un vides revitalizācijā integrējot katastrofu riska mazināšanas pasākumus (*Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālā asambleja*, 2016).

⁴² Taksonomijas regulas (ES) 2020/852 17. panta nozīmē.

⁴³ https://ec.europa.eu/environment/nature/ecosystems/benefits/index_en.htm.

⁴⁴ Dabā balstītus risinājumus iedvesmo un atbalsta daba. Sk. [šo saiti](#), [šo saiti](#) un [Padomes 2020. gada 16. oktobra secinājumus](#).

informēt lēmumu pieņēmējus un praktiskos speciālistus visos līmeņos, lai veicinātu to pārņemšanu⁴⁵. Turklāt Komisija izstrādās oglekļa piesaistījumu sertifikācijas mehānismu, kas nodrošinās, ka tiek pamatīgi monitorēti un kvantificēti daudzu dabā balstītu risinājumu sagādātie klimatiskie ieguvumi.

Dabā balstīti risinājumi ir svarīgi veselīgu ūdenssistēmu, okeānu un augsnes saglabāšanai. Tiem jāpiešķir lielāka loma zemes izmantojuma pārvaldībā un infrastruktūras plānošanā, lai samazinātu izmaksas, sniegtu klimatnoturīgus pakalpojumus un uzlabotu atbilstību Ūdens pamatdirektīvas prasībām attiecībā uz labu ekoloģisko stāvokli. Dabā balstītu risinājumu izmantošana iekšzemē, arī augšņu uzsūkšanas funkcijas atjaunošana, veicinās tīra, svaiga ūdens piegādi un mazinās plūdu risku. Piekrastes un jūras teritorijās dabā balstīti risinājumi uzlabos krastu aizsardzību un mazinās ūdens ziedēšanas risku. Vienlaikus tie sniegs tādus ieguvumus kā oglekļa sekvestrēšana, tūrisma iespējas un biodaudzveidības saglabāšana un atjaunošana.

Eiropai jāpiesaista vairāk investīciju dabā balstītos risinājumos, kas dod ieguvumus adaptācijas, mitigācijas, katastrofu riska mazināšanas, biodaudzveidības un veselības ziņā. Investīcijām dabā balstītos risinājumos jābūt reālistiskām ilgtermiņā, jo klimata pārmaiņas palielina ekosistēmu noslodzi. To var panākt ar jaunām un inovatīvām finansējuma pieejām un produktiem programmas *InvestEU* ietvaros⁴⁶, mērķtiecīgu atbalstu no kohēzijas politikas programmām, kā arī atbalstu investīcijām, ekoshēmām un konsultāciju pakalpojumiem kopējās lauksaimniecības politikas ietvaros. Atbalstot oglekļa saistīgu lauksaimniecību, Komisija veicinās jaunu uzņēmējdarbības modeli attiecībā uz oglekļa piesaistījumiem zemē, cita starpā izmantojot finansiālus stimulus dabā balstītu risinājumu izvēršanai.

Komisija veiks šādus pasākumus:

- *ierosinās dabā balstītus oglekļa piesaistes risinājumus, arī uzskaiti un sertifikāciju, gaidāmajās oglekļa saistīgas lauksaimniecības iniciatīvās;*
- *attīstīs dabā balstītu risinājumu finansiālos aspektus un sekmēs tādu finansiālu pieeju un produktu izstrādi, kas aptver arī dabā balstītu adaptāciju;*
- *arī turpmāk dalībvalstīs stimulēs plašāk ieviest dabā balstītus risinājumus un tām šajā darbā palīdzēs ar novērtējumiem, norādījumiem, spēju veidošanu un ES finansējumu.*

2.3. Ātrāka adaptācija: visaptveroša adaptācijas paātrināšana

Lai adaptāciju paātrinātu, tās īstenošanai ir vajadzīgi resursi, kas ir samērīgi ar risināmo problēmu. ES savā ilgtermiņa budžetā 2021.–2027. gadam klimatrīcības izdevumu mērķrādītāju palielināja līdz 30 %, un adaptācija ir viens no klimatrīcības pamatelementiem. Sociālās dimensijas tālāka nostiprināšana ES budžetā Eiropas Sociālā fonda ietvaros pavērs iespēju sniegt lielāku atbalstu, lai aizsargātu visneaizsargātākos. Tomēr, balstoties uz aplēsēm par investīcijām, kas vajadzīgas adaptācijas vajadzību apmierināšanai, Eiropā ļoti trūkst finansējuma klimatnoturīgām investīcijām⁴⁷, tāpēc ir vajadzīgi citi finansējuma avoti. Eiropas Investīciju banka (EIB) savā jaunajā klimata ceļvedī⁴⁸ paziņojusi pilnīgu atbalstu ES jaunajai

⁴⁵ Šim darbam par pamatu var izmantot [ANO vadlīnijas](#), [ES atbalstītus pētniecības un norādījumu dokumentus](#) un Starptautiskās Dabas aizsardzības savienības [globālo standartu dabā balstītiem risinājumiem](#).

⁴⁶ Vienlaikus ievērojot uz pieprasījumu balstītu pieeju.

⁴⁷ Klimatadaptācijas ES līmeņa ekonomiskais izvērtējums, [BASE](#) (2016).

⁴⁸ EIB [Klimata ceļvedis 2021.–2025. gadam](#) (pieņemts 2020. gada novembrī).

Adaptācijas stratēģijai, kas tiks sīkāk izstrādāta līdz 2021. gada beigām. EIB gādās, lai visas tās atbalstītās darbības būtu klimatdrošas, un aktīvi meklēs iespējas investēt klimatnoturīgu tehnoloģiju, produktu un pakalpojumu izstrādē un izvēršanā.

Klimatadaptācijas plaša ir plaša un palielinās, tāpēc mums tā ir jāpārvar ātrāk. Eiropas Vides aģentūra šo jautājumu regulāri uzsver savos adaptācijas novērtējuma ziņojumos⁴⁹. Progress adaptācijas plānošanā joprojām ir lēns, un īstenošana un monitorings rit vēl lēnāk. Pašreizējie pasākumi ir galvenokārt vērsti uz informētības veicināšanu, institucionālo organizāciju vai rīcībpolitiku izstrādi, bet fizisko risinājumu praktiskā izvēšana, piemēram, zaļo zonu izveide lielākā skaitā, lai mazinātu karstuma viļņu ietekmi, vai kanalizācijas sistēmu pielāgošana, lai nepieļautu nokrišņu ūdens pārplūdumus, atpauk. Tāpēc šīs stratēģijas mērķis ir galveno uzmanību veltīt risinājumu izstrādei un izvēršanai, lai palīdzētu mazināt klimatisko risku, palielināt klimata aizsardzību un nodrošināt saldūdens pieklūstamību.

2.3.1. Paātrināt adaptācijas risinājumu plašu ieviešanu

Viens no galvenajiem adaptācijas šķēršļiem ir tas, ka nav pieklūstami reāli izmantojami risinājumi. ES pamatprogramma un Klimata zināšanu un inovācijas kopiena⁵⁰ inovāciju adaptācijas jomā jau atbalsta, taču nesenā analīze liecina par vajadzību to intensificēt⁵¹. Viena no ierosinātajām “Apvārsnis Eiropa” misijām būs “Pielāgošanās klimata pārmaiņām, tostarp sabiedrības pārveide”⁵². Šajā misijā tiks izmēģināti integrēti risinājumi, ar kuriem var sasniegt redzējumu par klimatnoturību līdz 2050. gadam, uzsvāru liekot uz iedzīvotāju iesaisti. Tad šos risinājumus varētu izvērst lielākā mērogā un ieviest Eiropā un ārpus tās. Misijas priekšlikuma mērķis ir atbalstīt 200 kopienas transformatīvas adaptācijas risinājumu izstrādē un lielākā mērogā izvērst 100 padziļinātu klimatnoturības demonstrējumu. Programmā “Apvārsnis Eiropa” ir iēplānotas arī adaptācijai tieši relevantas misijas, kas orientētas uz augsnes veselību, klimatneitrālām pilsētām un okeāniem⁵³.

Ir steidzami vajadzīgi risinājumi, kas lauksaimniekiem un zemes apsaimniekotājiem palīdzētu mazināt klimatiskos riskus. Mūsdienā bioģeogrāfisko reģionu robežas pārvirzīsies uz ziemeļiem un augstāk virs jūras līmeņa, mainot veģētācijas modeļus un ekosistēmas un izraisot būtiskas izmaiņas mežos un lauksaimniecības zemēs. Koki un kultūraugi var nespēt šādām izmaiņām pielāgoties, jo īpaši tad, ja piemērotas dzīvotnes ir sadrumstalotas. Viens no risinājumiem ir adaptācijai labāk izmantot ģenētisko daudzveidību un nekaitīgus augu ģenētiskos resursus, balstoties uz jaunākajām zinātnes atziņām. To var panākt, piemēram, adaptācijas apsvērumus labāk integrējot mežu apsaimniekošanā. Komisija veicinās piemērota kvalitatīva augu reprodutīvā materiāla piedāvājuma paplašināšanu, lai atbalstītu adaptāciju lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un zemes ekosistēmu pārvaldībā. Vairāk jāstrādā pie tā, lai veicinātu sēklu un stādmateriāla sadarbīgu, transnacionālu ražošanu un nodošanu, īstenojot aktīvas rīcībpolitikas un darbības, grozot Direktīvu par meža reprodutīvā materiāla tirdzniecību un tirdzniecības direktīvas par sēklām un citu pavairošanas materiālu⁵⁴.

⁴⁹ Nesen [par urbāno adaptāciju](#).

⁵⁰ <https://www.climate-kic.org/>.

⁵¹ Klimatadaptācijas izgudrojumu īpatsvars 2015. gadā bija aptuveni tāds pats kā 1995. gadā, savukārt klimatmitigācijas inovāciju īpatsvars bija gandrīz divkārtējais. Turklāt tikai daži adaptācijas izgudrojumi šķērso robežas, un nenotiek praktiski nekāda patentētu zināšanu pārnese uz valstīm ar zemiem ienākumiem ([Pasaules Banka](#)).

⁵² https://ec.europa.eu/info/publications/climate-resilient-europe_en.

⁵³ https://ec.europa.eu/info/horizon-europe/missions-horizon-europe_en.

⁵⁴ https://ec.europa.eu/food/plant/plant_propagation_material/legislation/eu_marketing_requirements_en.

Klimatnoturības lēmumu pieņemšanas atbalsta sistēmām un tehniskajām konsultācijām jāklūst piekļūstamākām un ātrākām, lai veicinātu šādu lēmumu pieņemšanu. Komisija atbalstīs ātrās reaģēšanas risinājumu izstrādi lēmumu pieņēmējiem un adaptācijas speciālistiem. Šādiem risinājumiem būs jādarbojas termiņos un ar resursiem, kas pieejami finanšu sektoram, MVU vai mazajiem lauksaimniekiem, un jāizmanto pamatdati no *Copernicus* un citiem avotiem. Publiskajām iestādēm un teritoriju apsaimniekotājiem, kas atbild par *Natura 2000* teritorijām, ir vajadzīgi norādījumi par piemērotām saglabāšanas pieejām un adaptācijas stratēģijām. Pieejamo iespēju klāstu turklāt palielinās un tās finansiāli pieejamākas it visiem darīs lielas privātā sektora investīcijas adaptācijas risinājumos. Adaptāciju aptver ES ilgtspējīgu darbību taksonomija⁵⁵, un tā darbosies kā katalizators un stimulē privātā finansējuma novirzīšanu uz klimatnoturības palielināšanu.

Komisija veiks šādus pasākumus:

- īsteno plānoto “Apvārsnis Eiropa” misiju “Pielāgošanās klimata pārmaiņām, tostarp sabiedrības pārveide” un citas adaptācijai relevantas misijas, piemēram, misijas, kas orientētas uz augsnes veselību, klimatneitrālām pilsētām un okeāniem;
- atbalstīs jaunu adaptācijas risinājumu izstrādi, tostarp ātrās reaģēšanas lēmumu atbalsta rīku izstrādi, lai papildinātu adaptācijas speciālistiem pieejamo rīkkopu;
- adaptācijas aspektu integrēs *Natura 2000* un klimata pārmaiņu norādījumos un vadlīnijās par biodaudzveidībai labvēlīgu pirmreizējo un atkārtoto apmežošanu, kā arī gaidāmajā *Meža stratēģijā*;
- pastiprinās savu atbalstu adaptācijai potenciāli noderīgu ģenētisko resursu aizsardzībai, arī nākot klajā ar priekšlikumu tiesību aktam par sēklu ražošanu un tirdzniecību;
- attiecībā uz klimatadaptāciju tālāk attīstīs ES ilgtspējīgu darbību taksonomiju.

2.3.2. *Mazināt klimatisko risku*

Investīcijas noturīgā, klimatdrošā infrastruktūrā atmaksājas. Infrastruktūru bieži vien izmanto desmitiem gadu, taču liela daļa esošo aktīvu nav klimatgatavi. Lai investīcijas infrastruktūrā minimalizētu katastrofu risku un būtu izmaksefektīvas visā to dzīves ciklā, tām jābūt klimatnoturīgām. Projektam tas var nozīmēt par aptuveni 3 % lielākas tūlītējās izmaksas, taču investīcijām noturībā izmaksu un ieguvumu attiecība ir aptuveni 1:4⁵⁶. Komisija ir izstrādājusi plašus klimatdrošināšanas norādījumus jauniem apjomīgiem infrastruktūras projektiem. Šīs vadlīnijas ir atjauninātas un tiks paplašinātas tā, lai aptvertu arī citus ES fondus⁵⁷, īpašu uzmanību pievēršot kritiskajai infrastruktūrai. Komisija šos norādījumus arī turpmāk atjauninās un paplašinās tā, lai aptvertu esošo infrastruktūru, un veicinās to izmantošanu arī ārpus ES finansējuma. Tā turklāt ar ārpolitikas instrumentiem sekmēs to starptautisku pārņemšanu. Komisija ir sadarbojusies ar Eiropas standartizācijas organizācijām ar mērķi atjaunināt standartus, kas reglamentē infrastruktūras drošumu un sniegumu mainīga klimata apstākļos. Minētās organizācijas ir sagatavojušas norādījumus standartu izstrādātājiem un izmēģinājuma kārtā sākušas atjaunināt 12 infrastruktūras

⁵⁵ ES ilgtspējīgu darbību taksonomija. Sīkāku informāciju sk. šeit.

⁵⁶ <https://gca.org/reports/adapt-now-a-global-call-for-leadership-on-climate-resilience/>.

⁵⁷ ES ilgtermiņa budžetā 2021.–2027. gadam: *InvestEU*, Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments (EISI), Reģionālās attīstības fonds (ERAF), Kohēzijas fonds (KF) un Taisnīgas pārkārtošanās fonds (TPF).

standartus. Šī darbība aptvers plašāku standartu klāstu un palīdzēs kāpināt adaptācijas risinājumu standartizācijas tempu⁵⁸. Komisija dalībvalstis mudinās nacionālo adaptācijas stratēģiju īstenošanā, papildinot ES līmeņa standartizācijas darbu, iesaistīt arī nacionālās standartizācijas struktūras.

Klimatadaptācijas pasākumos ir labāk jālidzvaro sinerģijas ar plašāku darbu pie katastrofu riska prevencijas un mazināšanas. Gan viens, gan otrs nodrošina vairākas komplementāras pieejas klimata risku pārvaldībai ar mērķi veidot izturētspējīgas sabiedrības. Labāku saskaņotību no prakses, standartu, norādījumu, mērķrādītāju, resursu un zināšanu viedokļa var sasniegt ar ciešāku koordināciju nacionālā līmenī, ES līmenī (ar Savienības civilās aizsardzības mehānismu) un starptautiski (ar Sendai ietvarprogrammu katastrofu riska mazināšanai). Izvēršot dokumentu *Overview of natural and man-made disaster risks the European Union may face* [“Pārskats par dabas un cilvēka izraisītu katastrofu riskiem, ar ko var saskarties Eiropas Savienība”]⁵⁹, attiecīgus pētniecības projektus⁶⁰, savu *PESETA* ziņojumu sēriju⁶¹ un ņemot vērā esošos nozaru noteikumus, Komisija sagatavos ES mēroga klimatiskā riska novērtējumu. Minētajā novērtējumā īpaša uzmanība tiks pievērsta veselības apdraudējumiem, ekosistēmas neaizsargātībai, kritiskajām infrastruktūrām, *TEN-E* kopīgu interešu projektiem⁶² un *TEN-T* koridoriem un tīklu karstajiem punktiem. Komunālo notekūdeņu attīrīšanas direktīvas pārskatīšanas procesa ietvaros Komisija palīdzēs risināt nokrišņu ūdens pārplūžu un urbāno noteces ūdeņu problēmu, un tā palīdzēs apmainīties ar paraugpraksi tāda ūdens piesārņojuma novēršanā, ko rada plūdu un sausuma izraisītas rūpnieciskas avārijas.

Mums ir jādara vairāk, lai sagatavotu Eiropas ēku fondu tā, ka tas spētu izturēt klimata pārmaiņu ietekmi. Ekstrēmi laikapstākļi un ilgstošas klimata pārmaiņas var bojāt ēkas un kaitēt to mitigācijas potenciālam, piemēram, saules enerģijas paneļiem vai siltumizolācijai (ar krusu). Tomēr ēkas var arī veicināt adaptāciju plašā mērogā, piemēram, ar vietējo ūdens aizturi, kas samazina urbāno siltumsalu efektu ar zaļajiem jumtiem un sienām. Renovācijas viļņa iniciatīvā un Arites ekonomikas rīcības plānā klimatnoturība ir identificēta kā viens no pamatprincipiem. Komisija pētīs, kā labāk prognozēt klimata izraisītu slodzi uz ēkām un klimatnoturības apsvērumus integrēt ēku būvniecībā un renovācijā, piemērojot zaļā publiskā iepirkuma kritērijus publiskā sektora ēkām, Digitālo ēku reģistrācijas žurnālu, kā arī Ēku energoefektivitātes direktīvas un Būvizstrādājumu regulas pārskatīšanas procesa ietvaros.

Komisija veiks šādus pasākumus:

- *pilnveidos klimatrošināšanas norādījumus un veicinās to izmantošanu Eiropā un ārpus tās;*
- *izstrādās ES līmeņa klimatisko risku novērtējumu un stiprinās klimata apsvērumu integrāciju ES katastrofu riska novēršanā un pārvaldībā;*

⁵⁸ Lai esošos infrastruktūras un aprīkojuma drošuma un snieguma standartus atjauninātu, ņemot vērā nākotnes klimatiskos apstākļus. Standarti turklāt popularizē tehniskos risinājumus, kas palīdz aktīvos pielāgot mainīgajam klimatam, piemēram, zaļo jumtu un sienu ierīkošanu.

⁵⁹ SWD(2020) 330 final, https://ec.europa.eu/echo/news/european-commission-publishes-new-report-disaster-risks-eu_en.

⁶⁰ [Piemēram](#), par klimatadaptācijas un katastrofu riska mazināšanas vai klimata pārmaiņu ietekmes izraisītu lavīnveida risku saistīti.

⁶¹ <https://ec.europa.eu/jrc/en/peseta-iv>.

⁶² [Pārskatītajā TEN-E regulā](#) ir iekļauta prasība, lai kopīgu interešu projektos klimatadaptācijas pasākumi tiktu integrēti gan izstrādes posmā, gan ietekmes uz vidi novērtējumos un relevantajā vidisko atļauju izdošanā.

- *pievērsīsies ES līmeņa sagatavotībai un reaģēšanai uz klimatiskajiem veselības apdraudējumiem, arī ar ES Veselības apdraudējumu satvaru un attiecīgā gadījumā ar plānotās Veselības ārkārtas situāciju gatavības un reaģēšanas iestādes starpniecību;*
- *pastiprinās sadarbību ar standartizācijas organizācijām, lai panāktu, ka standarti ir klimatdroši, un izstrādātu jaunus klimatadaptācijas risinājumu standartus;*
- *atbalstīs klimatnoturības apsvērumu integrēšanu kritērijos, kas piemērojami ēku un kritiskās infrastruktūras būvniecībai un renovācijai.*

2.3.3. *Novērst klimatisko zaudējumu apdrošinātības deficītu*

Klimatisko zaudējumu apdrošinātības deficīts ir klimatisko katastrofu izraisīto neapdrošināto ekonomisko zaudējumu īpatsvars. Šī plaisa, šķiet, paplašinās, jo adaptācija notiek lēni un aizvien biežāk ir vērojami ekstrēmi laikapstākļu notikumi, bet klimatisko risku apdrošināšanas rādītāji nav auguši⁶³. Turklāt zināmie zaudējumi ir zemākās robežas aplēses, kas tendences atspoguļo nepilnīgi. Klimata pārmaiņu ietekme rada aktīvu un uzņēmējdarbības destabilizācijas riskus. Zināmā mērā uzņēmumi var riskus mazināt, kad ir segti izrietošie zaudējumi, arī ar risku apvienošanas instrumentiem gan valsts līmenī, gan pāri robežām. Patlaban apdrošināti ir vidēji tikai 35 % klimatisko ekonomisko zaudējumu, un dažās Eiropas daļās tie ir tikai 5 % vai pat mazāk.

Pirmais solis no reaģēšanas krīzes situācijā uz riska pārvaldību un paredzēšanu var būt apdrošināšanas izmantošana par riska pārnese mehānismu ar klimatiskajiem riskiem saistītu finansiālo zaudējumu absorbēšanai. Kā liecina apdrošināšanas nozares sagatavots ziņojums, palielinot apdrošināšanas segumu par 1 %, klimatisko katastrofu globālās izmaksas nodokļu maksātājiem vai valdībām varētu samazināt par 22 %⁶⁴. Gan ES apdrošināšanas nozare, gan Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestāde ir brīdinājušas par augošām apdrošināmības un finansiālās pieejamības bažām klimata postītā pasaulē. Tāpēc ir svarīgi novērtēt un veicināt dabas katastrofu risku apdrošināšanas izmantojumu dalībvalstīs un popularizēt nacionālas katastrofu risku apdrošināšanas shēmas, kas mudina lietotājus investēt adaptācijā. Tas tiks atbalstīts, izstrādājot EAAPI dabas katastrofu infopaneli un publicējot vadlīnijas par valdības rīcību⁶⁵. Galu galā ar šo stratēģiju ieviestais mehānisms ļaus sagatavot nacionāla līmeņa novērtējumus par apdrošināšanas izplatību un izstrādāt ieteikumus tās uzlabošanai.

Dialogs un inovācija var ievērojami palielināt apdrošināšanas režīmu klimatnoturības potenciālu. Komisija veicinās sadarbību un apspriedes par paraugpraksi starp apdrošināšanas nozares ieinteresētajām personām un stiprinās dialogu starp apdrošinātājiem, pārāpdrošinātājiem, publiskajām iestādēm un citām ieinteresētajām personām, piemēram, nekustamā īpašuma attīstītājiem un infrastruktūras operatoriem būvētās vides gadījumā. Gaidāmās atjauninātās ilgtspējīga finansējuma stratēģijas ietvaros Komisija vēl pētīs, ko varētu darīt klimatam relevantu apdrošināšanas produktu nodrošināšanas jomā. Te svarīgas būs finanšu instrumentu jomas paraugprakses pagaidu risku pārvaldībai (neatkarīgi no tā, vai

⁶³ EVA (2019). [Economic losses from climate-related extremes](#) [“Ekstrēmu klimatisko notikumu radītie ekonomiskie zaudējumi”].

⁶⁴ *Lloyd's Global Underinsurance Report 2012*

⁶⁵ EAAPI [infopanelis par apdrošināšanas aizsardzības plaisu](#) un [diskusiju dokuments](#).

tie ir tirgus vai klimatiskie riski) un jaunu un inovatīvu riska pārvešanas risinājumu potenciāls⁶⁶.

Atjauninātās ilgtspējīga finansējuma stratēģijas kontekstā Komisija

- *palīdzēs novērtēt dabas katastrofu apdrošināšanas izplatību dalībvalstīs un to veicinās, piemēram, sagatavojot vadlīnijas, un aicinās EAAPI izstrādāt dabas katastrofu infopaneli, kas ļaus sagatavot nacionāla līmeņa novērtējumus;*
- *stiprinās dialogu starp apdrošinātājiem, rīcībpolitikas veidotājiem un citām ieinteresētajām personām;*
- *ciešā sadarbībā ar EAAPI apzinās un veicinās paraugpraksi attiecībā uz riska pārvaldības finanšu instrumentiem;*
- *pētīs, kā plašāk izmantot finanšu instrumentus un inovatīvus risinājumus klimatisku risku novēršanai.*

2.3.4. Nodrošināt saldūdens pieejamību un ilgtspēju

Klimatnoturība izšķirīgi svarīgi ir nodrošināt ilgtspējīgu saldūdens pieejamību. Ūdens ir daudzām ekonomikas nozarēm ļoti svarīgs resurss, un piekļuve dzeramajam ūdenim ir viena no cilvēka pamatvajadzībām,⁶⁷ taču spēcīgām lietusgāzēm un plūdiem var būt postoša ietekme uz kopienām un infrastruktūru. Eiropa arvien biežāk saskaras ar situācijām, kad ūdens ir vai nu pārāk daudz, vai tā trūkst. Lai ūdens izmantojums būtu pārdomāts un ilgtspējīgs, ir vajadzīgas transformatīvas pārmaiņas visās nozarēs. Komisija to izvirzīs par prioritāti, intensificējot Ūdens pamatdirektīvas un Plūdu direktīvas kopējo īstenošanas stratēģiju. Dabā balstīti risinājumi ir īpaši piemēroti klimatnoturībai pret klimata pārmaiņu ietekmi, kas skar ūdeni. Klimata pārmaiņas saasina ūdens resursu koplietošanas problēmu, tāpēc ir vajadzīga ciešāka sadarbība starp adaptācijas pasākumu īstenošanas iestādēm un ūdens apsaimniekošanas iestādēm, arī⁶⁸ pāri robežām.

Mums ir arī krasi jāsamazina ūdens izmantojums. Šajā nolūkā Komisija veicinās sausuma pārvaldības plānu, augšņu ūdens aizturēšanas spējas palielināšanas pasākumu un drošas ūdens atkalizmantošanas plašāku izvēršanu. Komisija pievērsīsies ūdensefektivitātes un atkalizmantošanas uzlabošanai, paaugstinot prasības, kas piemērojamas produktiem, uz kuriem attiecas ekodizains un energomarķējums, enerģijas ražošanai, mājokļiem un ēkām, kā arī lauksaimniecībai, un izskatīs, kā uzlabot ūdens taupīšanu rūpnieciskās stacijās. Komisijai un dalībvalstīm turklāt jāveicina pāreja uz ūdens taupīšanas tehnoloģijām un praksi, nosakot cenu, kas pienācīgi atspoguļo ūdens vērtību. To var panākt, popularizējot tādus instrumentus kā ūdens resursu sadale un ūdens atļauju sistēmas un visā sistēmā integrējot vidiskās eksternalitātes. Lauksaimniecībā, lai nodrošinātu ūdens ilgtspējīgu izmantojumu, ir vajadzīga zināšanās balstīta pieeja un gan augstajās tehnoloģijās, gan dabā balstīti risinājumi. Dalībvalstis var atbalstīt precīzo lauksaimniecību ar nacionālajiem kopējās lauksaimniecības politikas stratēģiskajiem plāniem. Dalībvalstīm ir arī jānodrošina, ka ūdens cenas tiek

⁶⁶ Kintana Roo štats Meksikā izņēma apdrošināšanas polisi par rifu, lai piekrastes līniju un tūrisma nozari pasargātu no viesuļvētrām. Pēc viesuļvētras Delta 2020. gada oktobrī tika veikta pirmā izmaksa aptuveni 700 000 EUR apmērā rīfa atjaunošanai.

⁶⁷ Kā atzīts [Eiropas sociālo tiesību pīlāra 20. principā](#), kas nosaka, ka ūdens un sanitārija ir starp pamatpakalpojumiem, kuriem vajadzētu būt pieejamiem ikvienam.

⁶⁸ Pārrobežu sadarbības piemēri ir ["Reinas sateces baseins"](#) un [ICPDR](#).

noteiktas korekti, ievērojot Ūdens pamatdirektīvu, lai patērētāji netiktu maldināti par pārtikas reālajām izmaksām.

Klimata pārmaiņas apdraud arī ūdens kvalitāti. Stabila un droša apgāde ar dzeramo ūdeni ir ļoti svarīga, un tā ir jāgarantē. Klimata pārmaiņas palielinās saldūdens kontaminācijas un akūta piesārņojuma risku, jo to ietekmēs tādi faktori kā vājš upju caurplūdums, paaugstinātas ūdens temperatūras, plūdi un mežu izzušana. Ir svarīgi klimata pārmaiņu ietekmi ņemt vērā (dzeramā) ūdens apsaimniekošanas plānu riska analīzē, izstrādāt ūdens monitoringa tehnoloģijas un nodrošināt upju caurplūduma minimumu. Šiem aspektiem būs svarīga nozīme ūdens kvalitātes nodrošināšanā un pietiekama ūdens daudzuma saglabāšanā videi un visiem cilvēkiem. Vienlīdz svarīgi ir maksimalizēt augšņu spēju attīrīt ūdeni un mazināt piesārņojumu.

Komisija veiks šādus pasākumus:

- *palīdzēs nodrošināt klimatnoturīgu, ilgtspējīgu ūdens izmantojumu un apsaimniekošanu visās nozarēs un pāri robežām, uzlabojot tematisko plānu un citu mehānismu, piemēram, ūdens resursu sadales un ūdens atļauju, koordināciju;*
- *palīdzēs mazināt ūdens izmantojumu, nosakot stingrākas ūdens taupīšanas prasības attiecībā uz produktiem, mudinot rūpēties par ūdensefektivitāti un ūdens taupīšanu un veicinot sausuma pārvaldības plānu plašāku izmantošanu, kā arī augšņu ilgtspējīgu apsaimniekošanu un ilgtspējīgu zemes izmantojumu;*
- *palīdzēs garantēt stabilu un drošu apgādi ar dzeramo ūdeni, veicinot klimata pārmaiņu radīto risku iekļaušanu ūdens apsaimniekošanas riska analīzē.*

3. PASTIPRINĀT STARPTAUTISKO KLIMATNOTURĪBAS RĪCĪBU

Mūsu klimatadaptācijas ieceru vērienam ir jāatbilst mūsu globālajai līderībai klimatmitigācijas jomā. Parīzes nolīgumā ir noteikts globālais adaptācijas mērķis un adaptācija ir izcelta kā viens no galvenajiem ilgtspējīgas attīstības faktoriem. Adaptācija ir transversāls elements ES un dalībvalstu ārējā darbībā — tā saistās ar starptautisko sadarbību, migrāciju, tirdzniecību, lauksaimniecību un drošību⁶⁹. Lai maksimalizētu rezultātus, ES un tās dalībvalstīm būtu jādarbojas saskaņoti un koordinēti. Klimata pārmaiņas un drošība ir savstarpēji saistītas — Komisija un Augstais pārstāvis jau 2008. gadā uzsvēra, ka klimata pārmaiņas draudus vairākkārtīgi palielina, pastiprinot esošo spriedzi un nestabilitāti⁷⁰.

ES veicinās subnacionālas, nacionālas un reģionālas pieejas adaptācijai, īpašu uzmanību pievēršot adaptācijai Āfrikā, mazās salu jaunattīstības valstīs un vismazāk attīstītajās valstīs. Ārējā darbībā ir adaptācijai jāpievēršas rezultatīvāk, izmantojot humanitāro pasākumu, attīstības un miera pasākumu kopuma pieeju, lai sasniegtu visvairāk ietekmētās, neaizsargātākās, konfliktiem visvairāk pakļautās vai marginalizētās kopienas, novārtā neatstājot nevienu cilvēku un nevienu apvidu. Ir vajadzīgi konkrēti, īpaši pielāgoti pasākumi, lai vērstos pret nesamērīgo ietekmi, kāda klimata pārmaiņām ir uz neaizsargātām

⁶⁹ Piemēram, daudzas lauksaimniecības preces, ko eksportē uz ES, ir pakļautas ekstrēmu laikapstākļu un lēni norisošu klimata pārmaiņu riskam — lai atbalstītu no šāda eksporta atkarīgos iedzīvotājus, ir vajadzīga adaptācija un tirdzniecības dažādošana.

⁷⁰ [S113/08 Climate Change and International Security](#).

grupām, kā arī uz cilvēktiesībām⁷¹. Dialogs ar partnervalstīm būtu jāvērs uz to, lai palielinātu sadarbību klimatadaptācijas jomā, panāktu labāku izpratni par adaptācijas problēmām trešās valstīs un veicinātu klimatadaptācijas pasākumus un labu praksi. Prioritāte būs klimatiski neaizsargātas valstis un valstis, kas klimatrīcībā ir īpaši proaktīvas partneres. ES īsteno saīso programmu Rietumbalkāniem un izveidos spēcīgas partnerības ar kaimiņreģioniem, jo īpaši Vidusjūras reģionu⁷².

ES jau izsenis klimatadaptācijas jomā visos līmeņos sadarbojas ar citām valstīm. ES ārējās adaptācijas darbības pamatā jāliek ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu ekonomiskās un vidiskās attīstības un sabiedrības attīstības modelis un Eiropas zaīso kurss. Šis attīstības modelis ir balstīts uz noturību, plānošanu, atbalstu vietējām grupām, prevenciju un labi informētu lēmumu pieņemšanu. Stabila sadarbības platforma ir nacionāli noteiktie devumi, nacionālie adaptācijas plāni un citi klimatam relevanti plāni (piemēram, biodaudzveidības, katastrofu riska mazināšanas plāni). ES var arī mācīties no citiem — daudzi no mūsu starptautiskajiem partneriem jau ilgu laiku aktīvi darbojušies klimata pārmaiņu jomā un ir guvuši vērtīgu pieredzi, kas var palīdzēt Eiropai kļūt klimatnoturīgākai.

Klimatadaptācijai ir steidzami vajadzīgi papildu starptautiskie finanšu resursi — gan no publiskajiem, gan privātajiem avotiem. Tiks izstrādāti inovatīvi finansējuma mehānismi, lai piesaistītu privāto finansējumu adaptācijai partnervalstīs. Papildus tam, ka ir vajadzīgs lielāks atbalsts adaptācijai, klimatfinansējums ir jāorientē uz visrezultatīvāko rīcību un uz valstīm un kopienām, kas pret klimata pārmaiņu ietekmi ir īpaši neaizsargātas un kam ir mazāk iespēju rīkoties. Lai atvēlētu resursus klimatnoturībai, ir vajadzīga politiskā līderība, kolektīva starptautiskā rīcība un apņemšanās.

2. ierāmējums. Klimatadaptācija Āfrikā⁷³

Gan ES, gan Āfrika cīnās pret klimata pārmaiņām⁷⁴. Pasaules Banka lēš, ka līdz 2050. gadam Subsahāras Āfrikā vien klimata pārmaiņas var likt migrēt līdz 70 miljoniem cilvēku. ES jau ir apņēmusies palīdzēt Āfrikai pielāgoties nelabvēlīgākam klimatam, arī ar tādiem dabā balstītiem risinājumiem kā Lielā zaīso mūra iniciatīva. Laikā no 2014. līdz 2019. gadam ES klimatadaptācijas atbalstam šajā reģionā piesaistīja aptuveni 3,4 miljardus EUR. ES cita starpā sniedz atbalstu Āfrikas Adaptācijas iniciatīvai, organizācijai African Risk Capacity un ir sākusi Āfrikas pētniecības un inovācijas partnerību.

Eiropas Savienība partnervalstīs atbalstīs vietējas, nacionālas un reģionālas adaptācijas un stratēģiju izstrādē katastrofu riska mazināšanai un mudinās tās izstrādāt. Tā arī turpmāk sadarbosies ar Āfrikas iniciatīvām un iestādēm, kas atbalsta reģionālu adaptāciju un katastrofu riska pārvaldību. Šajos centienos tiks izmantota “Eiropas komandas” pieeja un tiks integrēta adaptācija, attīstība un humānā palīdzība.

3.1. Kāpināt atbalstu starptautiskajai klimatnoturībai un klimatgatavībai

Palīdzēt partnervalstīm pielāgoties klimata pārmaiņām cita starpā nozīmē sagādāt resursus, prioritizēt rīcību un kāpināt rezultatīvātī. To var panākt, īstenojot

⁷¹ Nozīmīgu darbu ir veikusi [UNFCCC Pārvietošanas jautājumu darba grupa](#). Sk. arī [ES Dzimumu līdztiesības stratēģiju](#) un [Stratēģiju par personu ar invaliditātī tiesībām](#).

⁷² Vidusjūras reģions ir klimata pārmaiņu “karstais punkts”, kur sasīšana notiek par 20 % ātrāk nekā vidēji pasaulē, — tas apliecina, cik svarīgi ir atbalstīt adaptācijas centienus dienvīdu kaimiņreģionos.

⁷³ Sakarā ar tās lielo pakļautību klimata pārmaiņām un zemo pielāgotiespēju Āfrika ir viens no neaizsargātākajiem kontinentiem ([IPCC AR4, WG 2](#)).

⁷⁴ Ceļā uz visaptverošu stratēģiju ar Āfriku [JOIN\(2020\) 4 final](#).

visaptverošas riska pārvaldības pieejas, nacionālas vai subnacionālas adaptācijas un klimatnoturības rīcībpolitikas sinerģijā ar katastrofu riska pārvaldības un vides un sociālajām rīcībpolitikām. Atbalsts tiks vērst uz to, lai veidotu administratīvo spēju, novērtētu pakļautību riskam un neaizsargātību, uzlabotu datu vākšanu un analīzes, izstrādātu adaptācijas plānus saskaņā ar nacionālajām prioritātēm un neaizsargātību un atbalstītu klimatdrošas strukturālās reformas un dabā balstītus risinājumus, ņemot vērā to sagādātos papildu ieguvumus.

Klimata pārmaiņas daudzkārtīgi vairo draudus starptautiskajai stabilitātei un drošībai, kas jo īpaši ietekmē cilvēkus, kuri jau ir nestabilā un neaizsargātā situācijā. Aizvien aug izpratne, ka klimata pārmaiņas saasina apstākļus, kuri ir vardarbīgu konfliktu katalizators⁷⁵. Adaptācijas pasākumi var būt vērtīgs instruments konfliktu novēršanā un mediācijā. Stiprinot noturību nestabilās, konfliktu skartās valstīs, būtu jāņem vērā tautas attīstības un klimata mērķi. Adaptācijas stratēģijas, programmas un projekti būtu jāizstrādā, paturot prātā iespējamus konfliktus, lai izvairītos no spriedzes saasināšanās. Tas ir svarīgi, lai mazinātu riskus, ka klimata dēļ var būt jāpārvietojas, un lai labāk izprastu un pārvaldītu saskares punktus starp klimata pārmaiņām, drošību un mobilitāti⁷⁶.

Komisija izmantos pielāgotu pieeju, kas palīdzēs palielināt klimatnoturību visā pasaulē. Atbilstoši ANO Jaunajai pilsētattīstības programmai ES palielinās atbalstu vietējām iestādēm. Tā intensificēs progresu adaptācijas jomā saskaņā ar pasaules Pilsētas mēru paktu, veicinās pilsētu un lauku ilgtspējīgu un noturīgu attīstību, atbalstīs sabiedrības iesaisti vietēji virzītas adaptācijas plānošanā un īstenošanā, īpaši pievēršoties neoficiālām apmetnēm, un finanšu resursus novirzīs uz vietējo līmeni. ES turklāt klimatiskos apsvērumus integrēs to starptautisko resursu pārvaldībā, ko pārvalda ES kopīgi ar citiem partneriem, piemēram, starptautiskajām zvejniecībām, vai biodaudzveidības aizsardzībā ārpus valstu jurisdikcijas teritorijām atbilstīgi ANO Jūras tiesību konvencijai. Tā arī sadarbosies ar reģionālajām zvejniecības pārvaldības organizācijām, tostarp Antarktiskas jūras dzīvo resursu saglabāšanas komisiju, lai veicinātu adaptāciju un izveidotu jaunas aizsargājamas jūras teritorijas.

Eiropas Savienība veiks šādus pasākumus:

- *pastiprinās atbalstu nacionāli noteikto devumu un nacionālo adaptācijas plānu izstrādei un īstenošanai ES partnervalstīs un konfliktsensitīvu, apsteidzošu un preventīvu klimatnoturību un klimatgatavību integrēs relevantajās ES ārējās darbības rīcībpolitikās un instrumentos;*
- *intensificēs un paplašinās adaptācijas atbalstu vietējām iestādēm ES partnervalstīs un izstrādās reģionālas programmas, arī valstīm ES dienvidu un austrumu kaimiņreģionos, kā arī kandidātvalstīm un (potenciālajām) kandidātēm;*
- *klimata pārmaiņu apsvērumus iekļaus gaidāmajā nolīgumā par jūras biodaudzveidības saglabāšanu un ilgtspējīgu izmantošanu teritorijās ārpus valstu jurisdikcijas.*

3.2. Pamatīgi palielināt starptautisko finansējumu klimatnoturības veidošanai

⁷⁵ Piemēram, pētījumi liecina, ka klimata pārmaiņu izraisīts resursu trūkums un mainīti migrācijas modeļi netieši veicina konfliktus, arī lauksaimnieku un ganu sadursmes.

⁷⁶ Ar [Migrācijas un demogrāfijas zināšanu centru](#), [Katastrofu riska pārvaldības zināšanu centru](#) un programmu “Apvārsnis 2020”.

Ir svarīgi apzināt jaunus un inovatīvus adaptācijai un noturībai izmantojamus finanšu resursus, jo īpaši vismazāk attīstītajām valstīm un mazajām salu jaunattīstības valstīm. Visā pasaulē aptuveni 93 % publiskā un privātā sektora finansējuma, kas paredzēts klimatrīcībai, tiek novirzīti mitigācijai⁷⁷. Klimatadaptācijas finansējums 2017. gadā bija vidēji ap 25 miljardiem EUR gadā, taču tiek lēsts, ka vajadzības ir desmitkārt lielākas⁷⁸. 2019. gadā ES un tās dalībvalstis savu kopējo klimatfinansējuma atbalstu trešām valstīm palielināja par 7,4 %, summai sasniedzot 21,9 miljardus EUR, no kuriem 52 % tika iztērēti, lai palīdzētu ES partneriem pielāgoties klimata pārmaiņām⁷⁹. ES ir guvusi starptautisku atzinību, pateicoties lielajam klimatfinansējuma un konkrēti adaptācijai paredzētā finansējuma īpatsvaram ES starptautiskajā sadarbībā, un ir svarīgi tā turpināt. Komisija izvirzīs mērķi palielināt resursus un vēl mobilizēt lielapjoma adaptācijas finansējumu, cita starpā izmantojot inovatīvus mehānismus, tādus kā Eiropas Fonds ilgtspējīgai attīstībai plus, kā arī piesaistot resursus divpusējos kanālos un ar ES dalībvalstu starpniecību.

ES sniegs mērķtiecīgu atbalstu partnervalstīm, lai palīdzētu atraisīt esošos un jaunus finanšu resursus klimatadaptācijai. Tas ietver atbalsta sniegšanu partnervalstīm, lai tās varētu piekļūt klimatfinansējumam no starptautiskiem avotiem, piemēram, Klimata pārmaiņu mazināšanas fonda un Pielāgošanās fonda, un sadarbību ar daudzpusējām attīstības bankām, finanšu iestādēm un privāto sektoru. Īpaša uzmanība jāpievērš tam, lai nodrošinātu, ka finanšu resursi ir pieejami vismazāk aizsargātajām kopienām jaunattīstības valstīs, piemēram, tajās, kurās tradicionāli ir ierobežota institucionālā spēja absorbēt starptautiskos finanšu resursus, it sevišķi nestabilās un konfliktu skartās valstīs. Lai palielinātu finansējumu klimatisku katastrofu riska starptautiskai pārvaldībai, ES veicinās finansējuma instrumentu izmantošanu. To vidū ir publisko aktīvu apdrošināšana, fondi neparedzētiem gadījumiem un kredītlīnijas, kā arī valsts vai privātā apdrošināšana. ES arī centīsies veicināt esošu un jaunu investīciju klimatrošināšanu, sākot ar tām, kas saņem ES finansiālu atbalstu.

Eiropas Savienība veiks šādus pasākumus:

- *tieksies uz to, lai palielinātu starptautisko adaptācijas klimatfinansējumu, izmantojot ES ārējās darbības instrumentus un piesaistot privātās investīcijas;*
- *veicinās katastrofu riska finansējuma stratēģiju izstrādi un īstenošanu, lai palielinātu makroekonomisko klimatnoturību partnervalstīs;*
- *atbalstīs partnervalstis rīcībpolitiku un stimulu izstrādē, lai veicinātu klimatnoturīgas investīcijas, cita starpā investīcijas dabā balstītos risinājumos;*
- *uzlabos visu ES ārējo investīciju un rīcības klimatrošināšanu.*

3.3. Stiprināt globālo iesaisti un informācijas apmaiņu par adaptāciju

Adaptācijas jomā uzņemtais aizvien straujākais temps tiks nostiprināts starptautiskā līmenī. Mēs kā aktīvākie vērienīgas starptautiskās rīcības atbalstītāji Parīzes nolīguma satvarā arī turpmāk atsauksimies uz jauniem aicinājumiem palielināt daudzpusīgumu. Tas nozīmē, ka mēs sadarbosimies ar citām Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām un Parīzes nolīguma pusēm, lai nodrošinātu, ka pielāgošanās klimata pārmaiņām, kā arī zaudējumu un kaitējuma jautājumi tiek pienācīgi

⁷⁷ [Klimata rīcībpolitikas iniciatīva](#) (2019).

⁷⁸ <https://www.cas2021.com/documents/reports/2021/01/22/state-and-trends-in-adaptation-report-2020>.

⁷⁹ Te tiek ieskaitīts gan tikai adaptācijas, gan vienlaicīgi mitigācijas un adaptācijas finansējums.

ņemti vērā starptautiskajās sarunās. Šīs apņemšanās ietvaros ES izziņos adaptācijas plānus un rīcību saskaņā ar Parīzes nolīgumu, ievērojot, ka adaptācija un mitigācija ir vienlīdz nozīmīgas.

ES ir piemērotā situācijā, lai rīkotu strukturētus dialogus, kuros dalīties risinājumos, un ir gatava mācīties no citiem. ES ir plaša pieredze adaptācijas rīcībpolitiku īstenošanā. Izmantojot informācijas pakalpojumus, piemēram, tos, ko piedāvā *Copernicus*, tā varētu atbalstīt partnervalstis dabas resursu pārvaldībā, novērtēt klimatiskos riskus un sagatavot atbilstošus reaģēšanas pasākumus. ES ir aktīvi iesaistījusies starptautiskajā okeānu pārvaldībā, novērošanā un pētniecībā un aktīvi darbojas globālos tīklos, piemēram, Starptautiskajā korāļļu rifu iniciatīvā. Pastāv ievērojamas zināšanu plaisas un inovatīvas pieejas, kurās ES varētu izmantot esošo pieredzi, piemēram, attiecībā uz sabiedrības virzītu un dabā balstītu adaptāciju. Tas ir ļoti svarīgi tālākajiem reģioniem un aizjūras zemēm un teritorijām, kas jau saskaras ar nopietnām adaptācijas problēmām. Mēs arī pievienosimies globālām un reģionālām adaptācijas iniciatīvām, piemēram, Transatlantiskajai okeāna pētniecības aliansei, un atbalstīsim un paplašināsim tās.

Klimata pārmaiņu ietekmei ir domino efekts pāri robežām un kontinentiem. Pat vietēja klimata pārmaiņu ietekme ir jūtama reģionālā un pasaules mērogā, un šāds pārrobežu klimatiskais risks var sasniegt Eiropu. Piemēram, traucējumi ostu infrastruktūrā var radīt traucējumus preču tirdzniecības maršrutos vai pat tos padarīt neizmantojamus, atstājot potenciālu lavīnveida ietekmi uz starptautiskajām piegādes ķēdēm. Lai risinātu problēmas, kas ir kopīgas savstarpēji saistītām sabiedrībām (piemēram, migrācija, konflikti, piespiedu pārvietošanās), ekosistēmām (piemēram, kopīgi upju baseini, okeāns un polārie reģioni) un ekonomikas nozarēm (piemēram, globālās vērtības ķēdes), mēs nostiprināsim sadarbību un dialogu par adaptāciju mūsu tirdzniecības nolīgumos.

Eiropas Savienība veiks šādus pasākumus:

- *iesniegs ES adaptācijas plānus un rīcības aprakstu atbilstīgi Parīzes nolīgumam;*
- *padziļinās politisko klimatadaptācijas sadarbību ar starptautiskiem un reģionāliem partneriem un ar partnervalstīm;*
- *palielinās trešām valstīm pieejamo adaptācijas zināšanu un rīku kopumu un veicinās adaptāciju zaļajās aliansēs un partnerībās.*

4. SECINĀJUMI

Adaptācija ir svarīgs komponents globālajā reaģēšanā uz klimata pārmaiņām. ES un pasaules sabiedrība patlaban nav pietiekami sagatavotas pieaugošajai klimata pārmaiņu ietekmes intensitātei, biežumam un plašumam, jo īpaši ņemot vērā, ka emisijas turpina palielināties. Mums ir ātri jārīkojas, lai stiprinātu savu noturību pret klimata pārmaiņām, no palielinātas informētības un vispārējām bažām par situāciju pārorientējoties uz masveida rīcību adaptācijas jomā. Nepārprotamie brīdinājumi no zinātnieku aprindām, klimata pārmaiņu ietekmes palielinātā redzamība Eiropā un atgūšanās no pandēmijas — tas ir signāls, ka šis ir izšķirošs brīdis, kad ķerties pie darba klimata pārmaiņu jomā un rūpēties, lai pašreizējās paaudzes katrā ziņā atstātu tādu mantojumu, kas aizsargās nākamās.

Jaunā ES Adaptācijas stratēģija bruģē ceļu uz vērienīgāku klimatnoturības ieceri — 2050. gadā Eiropa būs klimatnoturīga sabiedrība, kas būs pilnībā pielāgojusies nenovēršamajai klimata pārmaiņu ietekmei. Šā iemesla dēļ pielāgošanās klimata pārmaiņām ir Eiropas zaļā kursa un tā ārējās dimensijas neatņemama daļa, kas ir stingri nostiprināta

ierosinātajā Eiropas Klimata aktā. Jaunās stratēģijas mērķis ir intensificēt rīcību visā ekonomikā un sabiedrībā virzībā uz 2050. gada redzējumu par klimatnoturību, vienlaikus palielinot sinerģijas ar citām rīcībpolitikas jomām, piemēram, biodaudzveidību. Mēs strādāsim, lai tiktos uz šo redzējumu, uzlabojot zināšanas par klimata pārmaiņu ietekmi un adaptācijas risinājumiem, kas ļaus mazināt nenoteiktību, intensificējot adaptācijas plānošanu un klimatisko risku novērtējumus, paātrinot adaptācijas rīcību un palīdzot stiprināt klimatnoturību visā pasaulē. Komisija nodrošinās, ka šī stratēģija tiek īstenota saskaņoti ar pārējiem Eiropas zaļā kursa elementiem.

Komisija aicina Eiropas Parlamentu un Padomi šo stratēģiju apstiprināt un kopā ar Reģionu komiteju un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju veidot klimatnoturīgu Savienību. Komisija uzrunās sabiedrību, pilsētas, uzņēmumus, sociālos partnerus un reģionus, lai tos mudinātu aktīvi iesaistīties šīs stratēģijas īstenošanā un apvienot spēkus adaptācijas izaicinājuma pārvarēšanā.